

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1123.

CHICAGO, ILL., 21. MARCA (MARCH 21,) 1929

LETO—VOL. XXIV.

VSEBINA:

ČLANKI.

Dvanajst milijard javnih stroškov.
Kdo pravzaprav je zakrivil svetovno vojno?
Civil Liberties Union za svobodo govora
Trockijevcem.

Chicago ni najbolj razbojniško mesto.
Pametno povedano.

Prebivalstvo na farmah se krči.

Dvojna mera v vseh rečeh.

Za starostno zavarovanje v Illinoisu.

Priseljevanje v Argentino.

Veriga moderne dobe (Mirko Kunčič).

Zadruga in združenstvo (A. Kristan).

Moderni business in dvojni prazniki v Jugoslaviji.

O izobraževalnem delu in njegovem pomenu
za proletariat.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Nad 42,000 volilcev v Milwaukeeju se izreklo
za socialistične kandidate.

Klubi JSZ. v Kansasu so se združili v enega.

Novi odbor kluba JSZ. na West Allisu.

Mnenja o obliki Proletarca.

Kakšen list je boljši za agitacijo?

Iz Sheboygana o Proletarcu in vprašanju
njegove oblike.

Skupna priredba kluba št. 37 in soc. pevskega
zboru "Naprej".

Ali ste že izvolili delegate za pittsburiško
konferenco JSZ?

Milwauiški klub JSZ. o "Proletarcu".

Razno iz Dulutha, Minn.

West Allis bo zopet aktivno v naših vrstah.

Slovenskim volilcem v Milwaukeeju.

Važna diskuzija v klubu št. 1 v Chicagu.

Kaj je rekel Peter Witt? (Collinwood).

Konferenca članstva socialistične stranke v
Chicagu.

"Proletarec" med Slovenci v Kanadi.

Nace Zlemberger o "mladih" in sebi.

Iz premogarske kempe od nekod po porazu.

Račun razpečanih znamk.

Izobraževalna akcija J. S. Z.

Priredbe klubov JSZ.

DRAMA IN GLASBA

Pevski zbor "Sava" v opereti "Spominska
plošča".

O koncertu Pavle Lovšetove in Toneta Šublja
v Chicagu.

Prihodnji Šubljevi koncerti.

RAZNO.

Pod spovednim pečatom (roman, nadaljevanje).

Mellon najstarejši član Hooverjevega kabinetu.

Nekaj številčk o prometu čikaške poulične
železnice.

Slovincem v San Franciscu.

Poglavje o sladkih bučah (Collinwood).

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 28th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

Oglasi v "Proletarcu"

VSAKEMU DELAVCU JE ZNANO, ali pa bi mu moralo biti, da se v tej deželi skoro vsi listi vzdržujejo z oglasi. Ne samo, da se vzdržujejo, ampak oglasi jim donšajo poleg tega še dobiček. Nekateri dnevniki in magazini npr. napravijo do milijon, eni celo več milijonov profita na leto. Naročnina nanje je zelo nizka, niti tolikšna, da bi plačala papir, na katerem so tiskani. Glavni dohodek so jim torej oglasi. Stotine milijonov se porabi za oglašanje vsako leto — in človek, ki misli, da dobi svoj dnevnik ali magazin po ceni, se zelo moti, ker ne ve, da mora plačati trgovinam in sploh vsem, ki oglašajo in od katerih kaj kupuje, tudi **NJIHOVE** stroške, ki jih imajo z reklamo. Marsikak predmet — vzemimo za primero milo — bi bil lahko polovico cenejši, če bi odpadli stroški z reklamo. Vsakdo kupuje milo, torej čemu treba kompanijam, ki ga izdelujejo, trošiti milijone na leto za reklamo? Ampak jih trošijo in odjemalci mila jih jim povrnejo v večjih cenah za milo.

Vsak veliki bizniški list se trudi povečati cirkulacijo. Čimvečja je, lažje dobi oglase in toliko več lahko računa zanje. Oglas, ki obsega celo stran, stane v nekaterih več tisoč dolarjev, posebno ako je v barvah in na izbranem mestu.

Delavski listi v Zedinjenih državah imajo največ težkoč ravno vsled pravila, da bi morala ekonomska stran lista bazirati na oglasih — teh pa imajo malo, in še tisti so slabo plačani. Tudi če si socialistični list dvigne cirkulacijo — takozvanih "dobrih" oglasov od velikih korporacij, ki plačajo zanje visoke vsote, vseeno ne dobi. V kapitalističnih krogih v Ameriki je namreč veliko več razredne zavednosti kakor med delavci. Delavcem je povečini vseeno, ako kdo oglašča v delavskih listih ali ne, medtem ko velike kapitalistične kombinacije pazijo, da njihovi oglasi ne pridejo v delavske liste.

Ni prav, da delavstvo ne pojmuje važnost dohodkov, ki jih donšajo oglasi in so torej važni za delavski list istotako kot za druge. Ako bi delavci to resnično pravilno zapopadli, bi kot odjemalci sami poskrbeli, da bi dobili delavski listi tudi ta vir dohodkov.

Potrudite se, da dobi "Proletarec" čimveč oglasov, in patronizirajte firme, ki imajo oglase v tem listu.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1123.

CHICAGO, ILL., 21. MARCA (MARCH 21,) 1929

LETO—VOL. XXIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

TU IN TAM O TEM IN ONEM

Dvanajst milijard javnih stroškov

ENA REČ, ki se nikoli ne niža, so davki. Celo prejšnji predsednik Coolidge je nedavno svaril pred preneglim naraščanjem javnih izdatkov, kar ima za posledico večanje davkov in posojil. Glasom statistike, ki jo je sestavil National Industrial Conference Board, so l. 1927 znašali stroški federalne vlade, posameznih držav Unije ter okrajev in občin \$12,000,000,000 (dvanajst milijard dolarjev). Devet milijard so dobili v davkih, ostalo so si izposodili (izdanje municipalnih, državnih in drugih podobnih bondov).

Polovico tega denarja se porabi v nepotrebne svrhe — to je, izteče se v kanale korupcije, za plačo "palitišnom", ki so na plačilni listi ne zato, da bi delali za okraj ali državo, ki jih plača, ampak v nagrado za delo, ki so ga izvršili, oziroma ga vrše za "svojo stranko".

Niti republikanska, niti demokratska stranka ni v stanju dati idealne administracije. Dokaz je zvezna vlada, dokaz so mesta kot so New York, Chicago, Philadelphia itd., dokaz so posamezne države. Cilj političarjev republikanske-demokratske stranke je korito. Torej če hoče ljudstvo v administraciji svojih občin in držav stranko, katera mu bo dala za vplačane davke tudi pošteno povračilo v javnih napravah, varnostnem aparatu itd., tedaj se mora posloviti od obeh predstavnic korupcije ter se okleniti stranke ljudskega programa, in to je socialistična stranka.

Kdo pravzaprav je zakrivil svetovno vojno?

FRANCOSKA politična revija L'Europe Nouvelle bo izdala serijo 50 velikih knjig, v katerih bo francoska verzija o vzrokih, ki so dovedli do svetovne vojne, o njenem početku, razvoju in koncu. Prve tri knjige so že izšle. Vsebujejo razne dokumente francoske vlade, oziroma note njene diplomacije, in priobčeno bo v ostalih vse iz vladnih arhivov, kar se nanaša na vojno, ali ima stike z njo, in je "za priobčitev". Kar ni, preuredi, da je za javnost in za diplomacijo drugih držav.

Knjige te vrste so bile izdane že v raznih državah. Poleg teh so vlade same izdale poseb-

ne knjige, v katerih zvrčajo krivdo za vojno raz svojih ram. Ampak vendar, vojna je bila. In pripravljajo se na novo. Kot vsake, bo tudi "nove" konec, in potem bodo vlade zopet zvrčale krivdo kamor jim bo boljše kazalo. Šele kadar se ljudstvo toliko zave, da bo hotelo imeti odločilno besedo pri sklepanjih o vojni in miru, bodo dani pogoji za mirovno garancijo, kakršnih ne dajo nobeni locarnski ali Kelloggovi pakti. Ljudstvo bo odločevalo o svoji usodi šele tedaj, kadar se v večini pridruži socialističnemu gibanju.

Civil Liberties Union za svobodo govora Trockijevcem

AMERIŠKA UNIJA za civilne svobodščine je že drugič posegla v "notranje zadeve" ameriških komunistov. Prvič se je šlo radi razbijanja shodov ruskemu revolucionarju "menjševiku" Abramoviču, sedaj pa je znova posegla mednje vsled razbijanja shodov takozvani Trockijevi frakciji v ameriški komunistični stranki. Eden njenih glavnih voditeljev je James P. Cannon, katerega je vodstvo stranke razglasilo za "nelojalnega člana", ga končno brisalo iz strankinih vodilnih pozicij in ga "zavrglo". Toda Cannon je za komunistično gibanje v tej deželi mnogo storil. Organiziral je razne pomožne in obrambne akcije pod raznimi maskami, ki so prinesle generalnemu štabu ameriških komunistov tisoče dolarjev. Sedaj pa ga kar takole postaviti na cesto, samo zato, ker noče verjeti, da so samo tisti v pravem, ki kimajo vrhovnemu diktatorju kominterne! Mnogim članom naravno ni ugajalo, da se po njihovem mnenju tako zaslužnega človeka obsodi v pogubljenje — in začel se je "frakcijski boj", ki pa se pravzaprav nadaljuje v eni ali drugi obliki vseskozi. Cannon je skliceval shode, na katere je povabil v glavnem članke Workers (Communist) Party, in ker je bilo njeno vodstvo v skrbeh, je začelo v svojem angleškem dnevniku ter drugih svojih listih s silovito gonjo proti "desni opasnosti" in "Trockijevcem", kar je podžgalo fanatizem lojalnih članov v toliki meri, da so razbili "Trockijevcem" ne le vsak shod, ampak tudi stole in še marsikaj drugega, pri tem pa niso prezrli niti glav svojih dovčerajsnjih sodrugov. Na enem newyorškem shodu

npr. je bil pretep med njimi tolikšen, da ga je mirilo 150 policajev, in še celo na slovenskem St. Clairju v Clevelandu so se topli "čisti" in bivši čisti tako zelo, da so lomili stole in tolkli drug drugemu po "sodružnih" glavah. Zelo revolucionarno, kajne? Ali pa morda zelo smešno! Vsekakor — American Civil Liberties Union misli, da se bi shodi Trockijevcem ne smeli razbijati, pa apelira na razbijaške komuniste, da naj jim spoštujejo pravico zborovanja in govora. Vse prav, razen da ta Unija v svojem proglasu briše krivdo za razbijanje z ramen vodstva stranke, češ, vodstvo komunistične stranke tako razbijaško taktiko gotovo ne odobrava! Nesprotno — če je ni bi odobravalo, bi Trockijevci s svojih shodov ne odnašali krvavih glav in lastniki dvoran ne bi vpraševali, kdo jim bo plačal polomljene stole.

Chicago ni najbolj razbojniško mesto

SLAB SLOVES ima Chicago. Po vsem svetu se je razširilo mnenje, da je Chicago gnezdo tolovajev, kjer svobodno ropajo in ubijajo. Ampak sedaj, ko se zaključujejo razne statistike, ki včasih veliko povedo, včasih pa tudi zakrijejo resnico, so pronašli, da je Chicago v številu umorov šele na štiridesetem mestu. To se pravi: Roparji, ki ubijajo svoje žrtve, so v večjem ali manjšem številu v vseh ameriških mestih. Lansko leto je bilo v Chicagu na vsakih 100,000 prebivalcev 13,3 umorov, medtem ko jih je bilo v Memphisu, država Tennessee, 69,3. Toda Chicago je v "civiliziranem" teritoriju, medtem ko je Memphis na jugu, kjer imajo še vedno oprávka z "barbari". Dobro, toda v številu umorov na vsakih 100,000 prebivalcev je 39 mest pred Chicagu! Mar mu ni to v prilog in ob enem dokaz, da se ga dolži po krivem za glavno mesto zločinstva? Vse prav, a dejstvo je, da je Chicago vendarle roparsko gnezdo, v katerem se peča s tatvinami ter ropi okrog 35,000 ljudi. Teh 35,000 prodaja nakradeno blago drugim, in tako imamo trgovce z manufakturnim blagom, avtomobili in zlatnino, ki so v zvezi s to armado in s tem se zločinski "kroček" pomnoži za več tisoč. K temu je došteti še butlegarske karte, igralnice ter bordske sindikate, pa lahko izračunamo, da se s temi posli preživlja v Chicagu okrog četrt milijona ljudi, in to je zelo konservativno računano. Statistika lahko dokazuje, da je bilo v 39 mestih na vsakih sto tisoč prebivalcev več umorov kakor v Chicagu, a dejstvo ostane, da je industrija legalizirane, napollegalizirane ter "prepovedane" tatvine (v vseh oblikah) razvita v Chicagu — povedano v jeziku reformistov s prižnic — veliko preveč.

Veliko "preveč" jo je ne le zato, ker je sistem tak, pač pa tudi vsled tega, ker so v karte zločincev zapleteni tudi javni organi: policija, sodniki, državni pravnik itd.

Edino, ako dobi mesto socialistično administracijo, bo ta hiba odpravljena.

Pametno povedano

Vedno nove postave! Več in več! Vedno strožje kazni! Vedno večje ječe! Ali — kako to, da se svet ne poboljša? Pride pridigar, in kriči z lece o grehu, ki pogublja ne le posameznike, nego celo deželo! Govori predsednik, pa pripoveduje, da je prohibicija plemenit eksperiment, in dokler bo postava, jo moramo izpolnjevati. Z odra grmi reformist, da so postave svete, da jih moramo izpolnjevati — nič ugovora! Ni dovoljen!

Pa prihajajo starinarji postav, in pripovedujejo: Osemnajsti amendment k ustavi je OSEMNAJSTI. Torej jih je sedemnajst pred njim. Eni teh so POPOLNOMA pozabljeni, dasi ne bi smeli biti. Čemu naj bo ena postava bolj SVETA nego druga? Čemu naj bo večji greh izpiti čašo vina, kakor pa kratiti stotisočem zamorcem volilno pravico?

"Mi imamo za vse v vsakem oziru zadosti postav," je dejal dr. Lee Alexander Stone v svojem govoru v "Klubu optimistov" v Chicagu dne 8. marca. Postav je ne le zadosti, pač pa mnogo preveč. Nešteto je nesmiselnih. Stotine je pozabljenih — in le tu in tam se dogaja, da kak sodnik v zvezi s tem ali onim odvetnikom katero "odkoplje".

Postav je preveč — vzgoje premalo. Postava, ki določa, da moraš znati pisati in čitati, je dobra, ampak postava te teh reči ne nauči. Moraš v šolo. Postava določa, da imaš volilno pravico, ne pove pa, kje prodajajo vodo, v kateri je politično znanje. Ne samo ti, tudi vsak bedak ima po postavi volilno pravico, in bedakov je več nego modrijanov.

Ako je prohibicija najsvetejši zakon — in če pri tem pobožni moralisti povdarjajo, da nam morajo biti vse postave svete, čemu so pozabili celo na amendmente ustave, in zakaj naj bo ravno 18. edini, ki bi ga morali najsvetejše izpolnjevati?

Postav je preveč — šol pa premalo. Reformistov, farizejev in svetohlincev kar mrgoli, poštenih učiteljev pa je malo. A vse to se bo izenačilo s časoma. Ker smo socialisti, moramo pač verjeti v napredek človeka.

Nekaj številok o prometu čikaške poulične železnice

Čikaška cestna železnica je v letu 1928 prevozila 892,814,620 oseb, ki so plačale voznino, vključivši transferje pa beleži 1,621,215,876 voženj (rides). Prevozila je 35,774,749 ljudi več kakor leto poprej, dohodkov pa je imela \$62,391,622, ali največ v svoji zgodovini. Čikaška poulična železnica je največji prevozni sistem te vrste v Ameriki. Medtem, ko večina pouličnih železnic nazaduje v prometu, ta še vedno napreduje. Konkurirajo ji nadulčna železnica, avtobusi in železnice z lokalnimi vlaki.

Dvojna mera v vseh rečeh

Tat, ki ukrade šunko ali dolar, se seznanj, če je zaloten, z vsemi neprijetnostmi policijske aretacije, z ječo in sodišči. Čisto nekaj drugega pa je, kadar se oblasti lote, ali se morajo lotiti kakega velikega kršilca postav. Recimo, da je ta ali oni oljni magnat ukradel, ali lepše povedano — "oškodoval" svojo deželo v prid svojega žepa za nekaj milijonov dolarjev, mar bo šel v ječo kakor mora iti tat, ki je ukradel mesarju šunko?

Mali butlegar, ki proda po nekaj galonov "pijače" na dan, je v večji nevarnosti, da ga zaloti dolga zaporna kazen, kakor pa butlegarski trustjan, ki strži stotisočake na teden.

Vse odvisi, kdo si. Za tatove "na drobno" so pripravljene ječe, za velike tatove pa "sprejemne dvorane" v visoki družbi.

Od kar je zavzel predsedništvo Hoover, se govori, da se zakon prohibicije strogo izvaja. Morda — v kempah. Ne pa v Floridi. Tam so ljudje, ki jim ni treba delati. Imajo delnice — za nekaj milijonov v jeklarski korporaciji, ali v General Motors, ali v Standard Oil, Anaconda Copper itd. Imajo delnice in strižejo kupone. Pozimi gredo v Florido, v poletju v Švico ali kamorkoli — in kršijo zakon prohibicije. V Floridi dobi bogataš vse, kar "mu srce poželi", in vse, kar se grlu "dobro zdi", neglede na Hooverjeve proglase.

Povsod je v veljavi dvojna mera. Ena za proletarce, druga za gospodarje. In vsi imamo enako volilno pravico. Kdo je v večini?

Prebivalstvo na ameriških farmah se krči

Agrikulturni biro v Washingtonu sporoča, da je število prebivalcev na ameriških farmah sedaj nižje kot kedaj poprej tekom prošlih dvajset let. Glasom njegovega poročila je šlelo prebivalstvo na ameriških farmah 1. januarja to leto 27.511.000 oseb, l. 1909, torej pred 20 leti, pa 32.000.000. V dvajsetih letih je prebivalstvo na kmetijah nazadovalo za okrog pet milijonov oseb. Pridelki so vzlic temu mnogo večji kakor pred desetimi ali dvajsetimi leti. Namesto malih kmetovalcev opravijo delo stroji in najeti težaki. Ameriško kmetijstvo je že zelo industrializirano in se pretvarja bolj in bolj v kolosalno industrijo. Kar je farmarjev odveč, morajo — kakor premogarji — drugam, v mesta, v tovarne ali kjer je že delo zanje.

Nekdanji neodvisni ameriški farmar izginja. Nadomešča ga "trustjanizem". Na žitni borzi določajo oni, ki ne delajo na polju, ceno žitu; po čem bo sadje, določajo prekupci, o cenah mleku odločajo ljudje, ki se ne pečajo z živinorejo. ČHj današnje ekonomske uredbe

je profit. Spravijo ga tisti, ki lastujejo produkcijo. Delavci dobe, kadar delajo, plačo, bodisi da je zadostna ali nezadostna. Dobe jo toliko kolikor jim jo dovoljujejo interesi gospodarjev, ki kontrolirajo profit — svoj profit.

Vzlic navidezni prosperiteti pa je vprašanje farmarjev težak problem, s katerim se Hoover zelo muči, ne da bi imel kak praktičen izhod, kajti ta ne bi bil v soglasju z interesi, ki kontrolirajo republikansko stranko.

Večina farem je zelo zadolženih. Banke v farmarskih okrožjih so na meji bankrotiranj, ker so farmarji toliko v dolgovi, da le s težavo izhajajo. Tisoči in tisoči sploh ne izhajajo. Zapuščajo kmetije ter si iščejo službe v industriji. Pridelek živil pa pospešuje agrarni industrializem. Draginja živil narašča — vzrok profit in prekupci. Cene kmetijam padajo — vzrok profit in prekupci. Plače delavcev v industriji se nižajo — vzrok "naval farmarjev".

Kaj pravzaprav je vzrok takemu stanju, tega nam novi predsednik Hoover v svojem inauguracijskem govoru ni povedal, dasi ga razume bolje kot kdorkoli. Hoover bi rad govoril o tem vzroku, pa ni dovoljeno — zameril bi se "interesom". Zato je govoril toliko bolj na glas o važnosti zakona, ki prepoveduje — alkoholne pijače. Tisti, ki so Hooverju omogočili nominacijo, itak niso v stiski za likerje, ker imajo novce, vpliv in oblast.

Moderni business in dvojni prazniki v Jugoslaviji

V Jugoslaviji je trgovina in tudi industrija po zadrževanju obrtnih krogov v gotovih časih zelo ovirana radi številnih praznikov. Praznujejo namreč v mnogih krajih dežele pravoslavne in katoliške praznike, in da se temu odpomore, žele obrtni krogi izenačenje koledarja, ki bi veljal za katoliško in pravoslavno cerkev. Ker se katoliška ravna po koledarju, ki je v veljavi povsod v zapadni Evropi, v vsi Ameriki, Avstraliji itd., bi morala popustiti pravoslavna cerkev. Kralj je diktator, pa je potipal pravoslavne pape, ki so v bistvu odvrnili: "Diktatura ali ne, mi hočemo, da naši prazniki ostanejo kakor jih določa naš koledar! Izenačenje hoče katoliška propaganda." In tako so pravoslavni pokazali, da nočejo spremembe radi "katoliške propagande". En bog, ena biblija, en božji grob, toda dva koledarja! Prej ali slej bo morala pravoslavna cerkev popustiti, dasi razlike ne bodo izenačene v teku ene generacije. To se vidi posebno v Rusiji, kjer sovjeti ne vprašajo duhovščine za mnenje o praznikih in izenačenju koledarja, toda ljudstvo se drži starega in praznuje praznike po starem koledarju, kakor jih je pod carizmom.

Skrinja modrosti.

MILIJONE DELAVCEV se muči vsled prenapornega dela in vsled dolgih delovnih ur. Milijone drugih je brez posla in zaslužka. Mar je to sistem, ki zasluži, da ga delavec zagovarja in brani?

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Škof Bauchinger ni mogel dovoliti, da bi bil župnik, ki je storil že toliko za katoliško cerkev, še dalje izložen napadom liberalno okuženih kmetov, kakor mu je bil poročal župnik Šuster sam. Kot pravičen mož ga je moral odškodovati tudi za bolesten poraz pri volitvah z rdečim ovratnikom in zlato verižico.

To mazilo je ozdravilo naenkrat vse rane globoko užaljene župnikove duše. Vse je oživel v župnišču. Vrata so bila odprta ves dan, vsakdo je lahko vstopil in si vzel kak spomin od gospoda župnika, le ako se mu ni zdelo predrago. Priredilo se je veliko razprodajo. Konji in krave so bile kmalu dobro razprodane, vozovi, vile in kose, grablje in lopate so dobile nove lastnike, zadnjo slamico iz skednja se je prodalo in na senjaku so zbrali celo drobec, ker se je zanj tudi še lahko dobilo kako desetico. Noben žebelj ni ostal v steni, nobena slamica na mlatišču.

Končno je prišel še žid iz Raminga. Tako od srca se župnik Šuster že davno ni smejal, kakor tisti večer, ko je celo židu drago prodal zadnji izvržek. Tri tedne je trajala razprodaja. Zase je spravil samo najpotrebnejše, kar je hotel vzeti seboj v mesto. Tam mu ni bilo treba pohišta, ker je zapustil njegov predhodnik v testamentu vse svojemu nasledniku.

Vse je bilo že proč. Mračno župnišče je stalo kakor prazna laterna sredi prijaznih hiš. Samo za eno stvar še ni bilo kupca. Na oknu je ležal kamen, ki ga je bil pred meseci vrgel potepuh v okno in župnik je gledal sedaj nanj kakor z zaljubljenimi očmi. Njega je lahko smatral za temeljni kamen svojega izrednega napredka in zato ga je spravil v veliko torbo za oguljenim vezanjem. Ako ne bi bilo nič veljalo, bi ga bil dal okovati z zlatom, pa bi ga bil žrtvoval iz hvaležnosti celjski materi božji.

V nedeljo je bil zadnjikrat na prižnici v Gospojni, da odčita še enkrat levite nehvaležnemu narodu. Najbrže so mislili ošteti ljudje, ko so glasneje kakor po navadi rekli "Bog poplačaj", ne da bi bili poznali Liguorijevo moralno: "Bog poplačaj, da je to tvoje zadnje zmerjanje."

Gosta jutranja megla je ležala drugi dan še nad dolino, da se v Gospojni ni moglo videti od krčme do župnišča. Niti kazalnika ure na stolpu ni bilo mogoče videti. Ako ne bi bilo ravno zvonilo na povzdigovanje za mašo, ki jo je čital kaplan, bi bilo misliti, da še ni izšlo solnce.

V gostilni pa je bilo zbrano občinsko zastopstvo, krajni šolski svet, skratka vse, kar je v vasi ali župnišču kaj štelo, ali hotelo kaj šteti; dasiravno je bil delavnik, so bili vsi v praznični obleki. Župan je imel v roki zmotan trd papir, ki je bil zvezan s širokim svilnatim trakom. V mislih je še študiral lepi govor, ki ga izreče v imenu občine. Dasiravno je župnik sam pretrgal vez med seboj in med občino, je hotela občina poslavljajočemu se dušebrižniku vendar še reči zbogom, zlasti ker je postal mogočen kanonik.

Tako velik gospod ima pri škofu močno roko in lahko bi se zgodilo, da bi izkusili nje težo. Zato je bilo bolje, posloviti se v miru z njim, ker vendar ne more

nihče vedeti, kdaj in kako se utegne še rabiti visokega gospoda. Kupa denarja, ki ga odnaša iz Gospojne, tudi ne more vzeti seboj v večnost; morda se sčasom še kaj vrne — saj dolgo stari mož itak ne more več živeti. Kar pa se tiče šole, ki bi jo morali zidati, jim je pomagal župnik s svetom in z dejanjem, da ni prišlo do stavbe. Zato mu morajo biti vendar vsi davkoplačevalci hvaležni; kot kanonik bo imel pa še lepšo priložnost, da prepreči stavbo pri deželnem šolskem odboru. Vse te praktične nazore se je temeljito pretreslo in na tajni seji so izvolili odhajajočega župnika soglasno za častnega občana hvaležne občine. Sedaj gredo vsi v svečanem razpoloženju v župnišče, da izroče odhajajočemu dušnemu pastirju častno diplomo, dočim prihaja ravno kaplan iz zakristije in čisti svoje naočnike, ki so vlažni od megle. Toda gospoda župnika in novega kanonika že celo uro ni v župnišču. Tistega dne, ko so ga izvolili za častnega občana, je že izvedel za tajnost nove velike časti, dasiravno ni bilo več stare kuharice. Toda kaj mu je sedaj mar za čaščenje kmečke občine, ko mu je izkazal škof največjo čast, ki jo more izkazati? Že da ne bi bilo sramote, bi moral dati za občinsko čast vsaj sto forintov za domače reveže. Tega pa ni maral, pa tudi ni mogel, ker je bil denar dobro spravljen v stari ročni torbi. Zato je naročil, naj pride voz, s katerim se odpelje na kolodvor, k mostu; dotlej prinese že lahko sam torbo. Ozrl se je še enkrat po župnišču, v katerem je nad trideset let delal in varčeval, v božjem imenu je odšel čez dvorišče in skozi prazne skednje od zadaj, da pride za vasjo preko polja na cesto. Skozi hišna vrata ni maral iti; v svoji ponižnosti se ni hotel zaleteti v naročje občinskemu zastopu, ki se je bil zbral zaradi njega.

Toda kmalu se je zopet vrnil. Ko je prišel za skednje na polje, se je še enkrat ozrl in tedaj je opazil, da sloni ob steni posoda za deteljo; bilo jih je več kakor dvajset komadov in vsaka gotovo dvanajst novčičev vredna.

"Glej šmenta! Da se more prezreti kaj takega!"

Že se je hotel vrniti, da bi naglo prodal še to reč, pa če bi jo moral oddati tudi po deset novčičev. Ali pri mostu čakaj že voz; lahko bi zamudil vlak, torej naprej v imenu božjem. Novi župnik bo gotovo vesel, ako mu ne bo treba naročevati nove posode za deteljo in mu da rad po dvajset novčičev za komad. S kanonikom vendar ne bo župnik dolgo barantal.

Kljub mrzli megli je imel župnik pot na čelu, ko je najprej položil svojo torbo na voz, potem pa sam splezal gor. Dasiravno so bile v torbi same obligacije in bankovke, mu je vendar postala težka. Seveda tudi kamen, ki prinaša srečo, je bil notri. Nosilcu pa je že več kakor šestdeset let.

Toda nihče ne bi bil opazil, da je tako star, ko je nekoliko let pozneje ponosno sedel na svojem širokem, izrezljanem kanoniškem stolu v stolni cerkvi, v rdeči obleki, okrog vratu zlato verižico, na kateri je visel zlat križec, ki so se njegovi prsti igrali z njim, dočim je s ponosnim pogledom zrl na množico, zbrano v cerkveni ladji.

Diploma častnega meščena je v tem prišla po štiti. Njegova milost je odgovorila milostljivo in je obljubila, da se spomni iz hvaležnosti vsak dan pri molitvi na celo gospojinsko občino.

Taka obljuba je morala pač biti več vredna, nego siromašen stotak za reveže. Ako le gospod kanonik ni pozabil na svojo obljubo . . .

Skoraj celo leto je ostala gospojinska župnija brez župnika. Kaplan je bil imenovan za župnijskega provizorja ter si je moral izposoditi posteljo od gostilničarja, da je mogel vsaj spati v farovžu. Obedoval pa je v gostilni. Župnišče je bilo pusto in prazno; celo miši bi bile morale poginiti tam od lakote. Stene so bile po vseh sobah polne lukenj, iz katerih so bili izpuljeni zarjaveli žebli. Z žebli se je večinoma odkrhlo tudi nekoliko malte, ki je ležala pogažena po tleh. Na stropu so bile velike, rumeno rujave lise, ker je kapljala deževnica skozi streho.

Vsak hip si je prišel kak kaplan ali župnik ogledat gospojinski farovž, a vsaki je takoj preklical svojo prošnjo za nameščenje, ko je našel župnišče napol podobno razvalini. Samo eden si ni ogledal župnega dvora, ki ga je bil odhajajoči župnik oplenil, temveč je junaško prosil za župnijo, ko je bil poprej že najmanj dvajsetkrat vložil tako prošnjo, a je vselej zaostal za kakšnim mlajšim prosilcem, ki si je znal pridobiti zaslug s politično agitacijo.

XIV.

Pred gostilno "pri modri ščuki" v Ramingu je stala že precej časa kočija, kateri se je poznalo, da je prišla šele pred kratkim iz delavnice, kajti lak je bil še popolnoma svež, koža pa mehka. Dva močna košanjevca sta nepotrpežljivo tolkla s kopiti in kočijaž je imel dosti opravka, da ju je držal.

Med vrati se je pojavil krepak mož v temnosivi obleki in si je zapalil smotko. Lasje so mu bili bržčas zgodaj osiveli, kajti njegove oči so gledale tako bistro in živo v svet, kakor da je njih lastnik še mladenič. Posegel je v suknjo in je ponudil konjema nekoliko koščkov sladkorja, ki so mu bili ostali od zajutрка. Hlapec se je postavil v bližino, da bi dobil svojo napojnino. Celo gostilničar je proti svoji navadi prišel po treh stopnicah dol in je voščil:

"Srečno pot, gospod župnik! Počastite me pogostoma!"

(Dalje prihodnjíč.)

Mellon najstarejši član Hooverjevega kabineta

Andrew W. Mellon, ki ga je Hoover pridržal tudi v svojem kabinetu za finančnega tajnika, je star 74 let, Arthur M. Hyde, najmlajši član kabineta, ki je tajnik za agrikulturo, je pa prekoračil 52. leto. Povprečna starost članov novega kabineta je 60 let. Skupna starost vseh deset članov znaša torej 600 let.

Papagaj pravi

Jaz sem tisto, kar pride od Izobraževalne akcije, že vse pozabil! Ni nič vredno!

Ta papagaj, ki je resnična "prikazen", nič ne bere, izobrazba pa mu teče v glavo samo iz kotlička.

X. (Ljubljana):

O izobraževalnem delu in njegovem pomenu za proletariat

Kdaj je spoznalo delavstvo potrebo po čim večji vsestranski izobrazbi? Kakor hitro se je začelo moderno razredno gibanje socializma, je spoznal proletarijat, da zamore razširiti idejo socializma med najširše ljudske plasti le potom vsestranske razredne izobrazbe. Kakor hitro je delavstvo spoznalo, da velja zanj le boj in zopet boj do zmage, kakor hitro je spoznalo, da je ono vse in da ono vstvarja vse od otroških igrač do gigantskih strojev, je ob enem spoznalo, da je celo njegovo življenje le boj z nasprotniki, razredni boj in da je njegova rešitev v socializmu. V boju za socializem pa nam je treba ljudi, ki so prežeti do dna s to idejo, ki jo nosijo v srcu, ljudi, ki uvidevajo, da je socializem plod časa, gibanje, ki ga je rodila zgodovina in ki ga ne ustavi nihče in nikoli. Treba se potruditi, da bo vsa velika množica, ki je žejna svobode in svetlobe, ki čuti s srcem v srcu okove na svojih rokah, spoznala svojo moč in jo znala pravilno uporabljati. To pa bo mogla le, kadar bo prežeta z izobrazbo, s čisto, razredno izobrazbo. To se povdarja vedno in povsod. To vidimo zlasti v Avstriji in Nemčiji, kjer so vse delavske organizacije posevale silno veliko veliko pažnjo na izobraževalno delo stranke in lahko trdimo, da se ima delavstvo za svoje velike uspehe zadnjih let (rdeči Dunaj, mnogo zastopnikov v parlamentu, kjer ne morejo brez njih ničesar storiti i.t.d.) v teh krajih zahvaliti edinole sistematičnemu, neumornemu in široko zasnovanemu delu nešteti izobraževalnih organizacij. Ni mogoče pregledati in oceniti vse uspehe, ki so jih dosegle posamezne delavske organizacije. V Nemčiji n. pr. deluje cela vrsta knjižnic, ki so bogate na svojih knjigah s socialistično vsebino; tam deluje nešteto delavskih odrov, kjer se predstavljajo izključno le prol. drame z razredno tendenco; vsak večer je širom Nemčije in Avstrije na tisoče predavanj za delavce, kjer se jim razlaga socializem, prirejajo se debatni večeri, da se izčistijo vsi pojmi in da delavec vsi: tako je to in tako je treba temu pomagati. Tako si delavstvo s svojim lastnim trudom in često celo pod terorjem skuša izpolniti vrzel, ki jo je zapustila pomanjkljiva šolska vzgoja. Vse to vrši delavstvo iz lastne moči, iz lastne inicijative, brez vsake tuje pomoči.

Šolska izobrazba delavca je navadno kaj majhna. Dete revnih proletarskih roditeljev je že v zgodnji mladosti prepuščeno samemu sebi in — cesti. Oče in mati služita svoj kruh po tovarnah in vzgoja je onemogočena. Če pa ostaja mati doma, je tako preobložena z delom in še sama potrebna marsičesa, da ne more posvečati otroku tiste skrbi in vzgoje, ki bi jo morala. Država pa, ki bi po mnenju raznih morala skrbeti za predšolsko izobrazbo, se povečini ne zmeni dosti za dečjo vzgojo. In komaj tak otrok dovrši pomanjkljivo, na vseh krajih in koncih šepavo ljudsko šolo, že mora tudi on v tovarno, da tudi on pomore k življenju cele družine. S tem mu je vsaka pot do nadaljnje izobrazbe več ali manj zaprta, boj za vsakdanji kruh uravnava odslej njegovo življensko pot. Še ono malo, kar je prinesel iz šolskih klopi mu polagoma izgine iz spomina in tako se vsa izobrazba, ki mu jo je dala današnja dobrotljiva družba, razprši v nič. Postal bi živ stroj med mrtvimi stroji, da se ne bi zdrnil sam in njegova organizacija.

Kaj bi bil danes proletarijat brez svoje stranke, brez svojih raznih organizacij? Mrtva, brezčutna gmošta, ki bi jo podjetniki izkoriščali po svoji lastni volji. Šele razredna organizacija je priborila delavstvu tiste pravice, tisto veljavo, ki jo ima danes. Moč vsake stranke pa zavisi (bodisi pol. ali strok. organizacija) od moralne in intelektualne kakovosti članov. Nobe-na stranka nima trajne eksistenčne sile, če ne družijo njenih članov iste ideje in prepričanje. Ta sila ji je ustvarjena šele tedaj, če veže člane njihova duševna skladnost in enotnost, skupnost idealov in ciljev, svetovnega naziranja, vsega mišljenja in hotenja. Zato pa je potrebna sistematična vzgoja, smotrno izobraževalno delo najširših plasti proletarijata.

S širjenjem duševne in telesne izobrazbe se bo vzgajal zdrav in zaveden delavski rod, ki bo globoko pojml svoje kulturno poslanstvo in le tak rod bo zmožen in poklican prevzeti nekoč svojo usodo v svoje roke. Tega se zaveda (bolj skoro od nas) buržoazija, ki so ji delavske kulturne organizacije trn v peti, ki jih skuša kolikor mogoče zatirati. To dela s tem, da podpira in organizira meščanske kulturne organizacije in jih zalaga s težkimi tisočaki. A to vodi večkrat do tega, da kako društvo eksistira le radi tega, ker je — plačano. Delavske kulturne organizacije pa delajo iz svoje lastne moči, iz lastne volje in so zato zapisane — življenju. Pri tem delu nam nihče ne pomaga. In kadar se objameta izobrazba in delavstvo — ta tako-nasprotna si tečja današnje družbe — bosta s svojo silno močjo gradila nove svetove.

Ta čas ni daleč. In na nas je, da mu hitimo z delom nasproti.

Priseljevanje v Argentino

Izmed dežel v Južni Ameriki je že več let za priseljevanje iz Evrope najprivlačnejša republika Argentina. Tudi mnogo Slovencev se je naselilo tja po vojni in so začeli, kot Slovenci v Zed, državah pred 30 leti, ustanavljati razne družabne krožke in društva ter klube. List "Gospodarstvo", ki izhaja v Buenos Airesu, Argentina, ima hrvatski in slovenski oddelek.

Kot poroča statistični biro Panameriške Unije se je v Argentino naselilo v letih 1857—1926., torej v bliž 80 letih, okrog 5,742,000 oseb. Izmed teh so tvorili Italijani 47,4 odstotkov (torej skoro polovico vseh priseljencev), Španci 32 odstotkov, Francozi 4, Rusi 3, in Nemci dva odstotka. Ostali priseljenci so prihajali iz slovanskih in drugih dežel bivše Avstro-Ogrske, Danske, Portugalske itd.

L. 1927 je bilo pripuščenih v Argentino 162,000 oseb. Dasi priseljevanje v Argentino ni povsem svobodno in je zvezano z gotovimi restrikcijami, je vendarle veliko lažje kot v Zedinjene države. Priseljevanje v Argentino podpirajo razna argentinska podjetja, železnice in privatna društva, vlada pa podpira one, ki se hočejo naseliti v poljedelskih okrajih. L. 1927 se je na 556,000 hektarov (1 hektar je skoro dva in pol akra) državne zemlje ustanovilo 29 mest in 12 kolonij.

Kakor so bile Zedinjene države skozi do vojne odvisne za svoj nagli razvoj od priseljevanja, je od tega enako odvisna tudi Argentina.

Ali kaj storite za razširjenje Proletarca?

Zadruga in zadružništvo.

Piše Anton Kristan.

I.

Valentin Vodnik, prvi slovenski pesnik, frančiškan po poklicu je pred več kot sto in dvajset let zapel veselo pesem o zadovoljnem Kranjcu, kjer je naglasil: "Ruda, kupčija Tebe redi" . . .

Res: kupčija je bila in je ona stroka, ki je bila vedno vir in povod blagostanja. Kdor ima kaj "pod palcem", si je po navadi pomagal s kupčijo. Kupoval je in prodajal. Kupoval je po mogočnosti po ceni, po kolikor mogoče nizki ceni in prodajal drago kakor je pač šlo. Če ni bilo konkurence, se je več zaslužilo, cene so se vedno ravnale po ponudbi in po vpraševanju.

V naši slovenski vasi smo videli bogateti le tiste, ki so se pečali s kupčijo: gostilničarje, trgovce in štacunarje. Kmet če se je pečal le z delom na polju in v gozdu, je izhajal in izbaja dandanes le za silo. Krčmarji in štacunarji pa so postali občinski bogataši, bili so župani in pa celo gospodarji tistih, od katerih so dejansko živeli.

Pred 60—50—40 leti so bili te vrste ljudje pri nas rra Slovenskem večinoma Nemci in nemškutarji, ker — kot premožni so se čutili nekaj več kot drugi. Uradniki in uradi so bili seve nemški, in ker je ta gospoda bila nemška, so še vaški bogatini postali nemškutarji. Ti vaški bogatini krčmarji in trgovci so dajali po navadi kmetu tudi posojilo. Kmet jim je to posojilo vračal, kadar je prodal pridelke — po navadi so bili tudi oni sami kupci teh pridelkov, kar je seve pomenilo za dolžnika veliko škodo. Obresti so bile tudi še v naturi in v — političnem prepričanju, kajti dolžnik je pri ustnih javnih volitvah moral voliti tako kot je upnik zahteval.

Prve zadruge na kmetih in v mestih po Slovenskem so se ustanovile v namen, da se slovenske kmete iztrga iz rok nemškutarskih upnikov. Doba taborov za povzdigo slovenske narodne zavesti je bila tudi več ali manj doba ustanovljanj denarnih zadrug: posojilnic in hranilnic, ki so jih vodili premožni Slovenci.

Ščasoma pa so te denarne zadruge postale last manjših skupin brihtnejših narodnih politikov in spekulantov, ki so izrabljali svoj vpliv v teh posojilnicah za svoje lokalno-politične in tudi splošno politične namene stranke, ki so ji pripadali ter za svoje zasebne namene.

Ko so se v slovenskem narodnem — političnem življenju začele diferenciacije, ko je nastala vojska med konservativno, katoliškimi politikarji in med narodnimi — več ali manj liberalnimi strankarji, so začeli prvi tudi — ustanavljati v vaseh in trgih svoje posojilnice v svoje namene. Zmaga Šušteršičeve narodne katoliške stranke nad liberalci po slovenskih vaseh in trgih v dobi od 1894 do 1900 — je bila zmaga po dr. Kreku ustanovljenih rajfajznovih posojilnic in drugih zadrug.

Meščansko čuteči moške so tedaj uporabljali zadruge in zadružništvo v namene dnevne politične borbe:

1) najpoprej brata Mihael in dr. Josip Vošnjak ter njegovi posnemovalci Knez, Lenarčič in drugi v splošno narodne namene: proti nemš. kutarskem obrtnikom našega kmeta, da ga pridobe za slovensko stran

2) *pozneje* Šuštaršič, dr. I. E. Krek in njihovi zato, da zmagajo kot katoliški politiki proti onim, ki se jim niso hoteli podati pod komando.

II.

L. 1843 so v Ročdelu v Angliji stavkali predilniški delavci vsled premajhnega zaslужka, predolgega delavnika in slabega ravnanja. Ko so delavci trpini zapustili tovarne, so tudi štacunarji zaprli svoje prodajalne živeža, češ, ker nečete delati, ne bodele dobili mezde in — zastoj Vam pa nič ne damo. Štacunarji so se tedaj po veliki večini solidarizirali s fabrikanti.

Delavci so se začeli posvetovati, kaj sedaj, in uspeh posvetovanj je bil: ustanoviti lastno združno prodajalno živeža . . . Tako je nastala prva konsumna zadruga na svetu, ki pomeni početek velikanskega gibanja, ki šteje danes nad 50 milijonov družin za svoje pripadnike.

Delavci so rekli: kar zna štacunar, znamo tudi mi. On kupuje na debelo, na drobno pa prodaja. Na debelo je manjša cena, na drobno pa je mnogo večja. Diferenca med nakupno in prodajno pa gre v dobro štacunarja.

Ročdalski tkalci so svoj sklep dobro premislili in ga formulirali tako, da so v njem izražena načela še danes edino prava in merodajna. Dejali so: kdor je naše misli naj stopi v naš krog; v tem krogu smo vsi enaki. Vsak da v ta krog enak delež, zato ima vsak enake pravice. Za vodstvo poslov se izvoli načelstvo iz kroga pripadajočih, istotako nadzorstvo. Članom se oddaja blago le proti gotovemu plačilu, ker treba gotovine za nadaljne kupčije. Konec leta se "dobiček" (diferenca med nakupom in prodajo) razdeli po ključu kolikor je kdo bil udeležen pri konsumu blaga. Dobiček se ne deli po deležih, ampak na podlagi udeležbe pri odjemu blaga kolikor je kdo kupil, kajti dobiček so dali tisti, ki so blago konsumirali.

Po vzoru ročdelskih tkalcev so se ustanavljala potem konsumna društva med delavci po širnem svetu.

III.

Tudi na Slovenskem l. 1897 so se zbrali zagorski rudarji na posvetovanje in skoro iz istih razlogov kot tkalci v Ročdelu so ustanovili svoj konzum. Njim so sledili rudarji v Idriji, tem zopet rudarji v Mežici, potem delavci v Ljubljani na Jesenicah itd.

Meščansko čuteči ljudje so združno obliko, ki sta jo izoblikovala filantropa Schulze-Delitsch in Raiffeisen za skupljanje in zrabljenje denarja, uporabili v namene svojih političnih ciljev; *delavci pa so ustvarili konzumno zadrugo in ji udarili svoj pečat, zgolj iz čistih eksistenčnih pogojev v težkih življenjskih borbah za svojo existenco.*

Razlika je tadaj že v pogojih potrebe med meščanskimi in kmetijskimi zadrugami (posojilnicami in hranilnicami itd.) in med delavskimi konzumnimi zadrugami — še večja pa je v njih namenu in njihovih vrhi.

Meščanske zadruge žive, ker vidijo da je n. pr. posojilnica v vasi potrebna za one, ki morajo radi bodočih dni štediti in za one, ki potrebujejo denar, da z njim pomagajo sebi in svojcem do boljšega obstoja. Posojilnice in hranilnice vrše tedaj potrebno nalogo, skupljati prihranke in jih množiti z obrestmi posojil, ki jih rabijo zopet drugi za svoje pridobitno delo. So danes prav koristen činitelj v splošnem gospodarstvu naših ljudi v vaseh, trgih in v mestih.

Delavske zadruge, delavska konzumna društva pa

gredo dalje. Njihov namen je globlji, daljši, večji.

Delavski človek živi pri nas iz rok do ust. Njegovemu stremljenju da si potom strokovnih organizacij pomaga do boljših mezd stoji nasproti ves kapitalistični razred z veliko rezervno armado nezavednih. Njegovemu stremljenju, da se politično udejstvuje za svoje človeške pravice, nasprotuje cerkev in vse, kar jo brezpogojno posluša, meščanstvo in indiferentne množice. *Kulturno povzdigo sprečuje slabo njegovo materialno stanje.*

Delavska zadruga je tu, ki mu naj da vero v njegov uspeh in v zmago njegove volje.

Konzumno društvo mu v svojih združnih prodajalnah prodaja živež, obleko in vse, kar potrebuje za svoje gospodinjstvo in gospodarstvo. Na konec leta mu povrne še nekaj dobička, kar ga je med letom znosil v prodajalno z nakupom blaga. Konzumnemu društvu ostane še nekaj dobička, ki se množi. S časom postavi Konzumno društvo "Delavski Dom", kjer so urejeni prostori za delavsko posvetovanje za delavsko zabavo in pouk. Preje je bilo treba prositi krčmarja za prostor in zapravljati pri njih denar če so se hoteli delavci sniti na pogovor ter se porazgovarjati. Prečesto tega prostora sploh niso dobili. In brez razgovorov in brez sêstankov, brez shodov si ni mogoče predstavljati resnega delavskega gibanja.

Delavska konsumna društva so postavila najprej za delavce Zadrugne in Delavske Domove, da imajo v njih zborovališča in shajališča.

Potem so šla dalje: začela so ustanavljati svoje delavnice raznih potrebščin svoje tovarne in urejali svoja zemljišča za potrebne pridelke.

Njih namen: *potom organiziranega konzuma začeti lastno produkcijo*, ni več pobožna želja ampak se že izvršuje.

Delavska zadruga živi le za delavca! Najprej mu preskrbi dobro, ceneno, pristno, blago potem mu preskrbi družabne prostore in zabavališča, potem pa še delo v zadrugi produkciji, da postane delavec-producent tudi solastnik.

Poglejte samo razvoj konzumnega združništva na Angleškem, v Nemčiji, v Avstriji, v severnih deželah Evrope v Rusiji itd.

Mogočna so še delavska združna podjetja, ki polagoma ali sigurno vrše svojo veliko misijo distribucije blaga in pa lastno produkcijo blaga. Zadruge imajo že ogromne tovarne, velika posestva, svoje denarne zavode, svoje banke svoje zavarovalnice. *Socijalizacija je potom zadrug na pohodu!*

Na tisoče časopisov, revij in buletinov širi porazumevanje za veliko združno idejo med delavskim svetom.

Tudi na Slovenskem.

Tudi v Jugoslaviji hodi delavsko združništvo prav to pot, ki je seve težavnejša, čim bolj nazadnjaški je sistem, v katerem tiči državna uprava in čim manjša je zavednost delavskega ljudstva. Z državno upravo, ki razume sodobna vprašanja in z delavci, ki razumejo naloge in dolžnosti delavskega razreda v sedanosti in bodočnosti, se seveda veliko lažje gradi i domove i tovarne, pa i barikade . . .

(Konec prihodnjč.)

Ali se kedaj potrudite, da bi vaše društvo oglašalo svoje priredbe tudi v Proletarcu?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

RAZNO IZ DULUTHA, MINN.

Glede oblike Proletarca le par besed. Memi je revija, kakor je sedaj, po godu, a se bo menda treba podati želji večine, ki je, kot izgleda, za spremembo lista v časopis. Za revijo sem zato, ker je v nji gradivo trajno shranjeno za marsikoga. Je pripravna, da jo položiš na stran ter pogledaš ob vsaki priliki, ko rabiš kake podatke, katere prinaša. Hranim vse številke in če začne izhajati v obliki dnevnega časopisa, bo šel po par dnevih zaeno z drugimi listi takega obsega v peč in nagromadene informacije v njemu se bodo izgubile. Dvomin, da bo agitacija zanj po spremembi oblike lažja nego sedaj. Ljudstvo živi v "prosperiteti" in se ne briga za naš tisk. Poglejmo angleški socialistični tednik "New Leader"? Mar ima dobro finančno podlago? Vzlic večji priložnosti za pridobivanje naročnikov — kajti zanj se lahko agitira med stomilijonskim ljudstvom, nima poročene niti toliko naročnikov kakor Proletarec. In če "New Leader" nima uspeha, ga tudi "Proletarec" ne bo imel. Seveda se radi forme ni treba nikomur ozirati name. Če večina misli, da je, bolje ako se mu jo spremeni, dobro, naj se poskusi! Pri agitaciji bom pomagal potem kakor dozdam — morda bo potem res več sreče . . .

V Duluthu smo v znamenju agitacije za mestne volitve. Tudi delavci se zanimajo zanje. Mestni osrednji politični odbor, ki je centrala strokovno organiziranega delavstva v političnih aktivnostih, je sklical pred tedni sejo, ki naj bi se vršila 11. februarja, toda klub Farmer-Labor Party jih je prehitel za en dan in je sklical nominacijsko konferenco za v nedeljo 10. februarja. To je bil splošen shod. Vsakdo je imel pravico govoriti, predlagati in biti predlagan, in tudi naši "nezmotljivi" niso bili izvzeti. Pravzaprav se je ta shod vršil kot "strategična poteza" naših "ednopravil", ki imajo precejšnjo zaslobo v omenjenem klubu vsled svojih aktivnosti "od znotraj". Naravno, da je bila konferenca dobro v naprej pripravljena ter prijazna komunistom. Nominirani na nji za koncilmanske kandidate so bili Otto Pearso, socialist, Samuel Bloomberg, komunist, in za županskega kandidata pa O. E. Thompson, farmer-laborit.

Naslednji dan je pa prej omenjeni mestni osrednji odbor nominiral E. Gustofsona (direktorja Chamber of Commerce!) in A. A. Seiglerja, ki je po vsej pravici res vreden vseh delavskih glasov. Ta Arthur A. Seigler je po mišljenju skoz in skoz socialist, dasi ni član stranke. Je pa vzoren, pošten in sposoben delavski politik ter zmožen za službo, za katero je bil nominiran. Nikakor pa ne morem zapopasti, kako je mogel na delavskem zborovanju priti v upoštevanje kot kandidat direktor trgovske komore Mr. Gustafson. Seveda, nevednost med delavci je največ kriva. Ko sem se pogovarjal z delegati dotičnega zborovanja, in so izvedeli, kdo je on, so se z zgražanjem izražali: "Nismo vedeli, kdo je on!"

Izvolili bomo 2. aprila župana in dva koncilmana. Delavci so nominirali štiri kandidate v mestni svet, izvoliti imamo dva — torej vzoren "united front"! A to ni še vse. Po omenjenem javnem shodu, ki se je vršil 10. feb., na katerem so imeli komunisti priložnost

nominirati svoje ljudi, je večkrat nastopil njih vodja Tom Foley; ker pa se je delovalo za "skupnost", je isti ta Tom Foley naslednji dan dopustil, da so ga "edino pravi" nominirali za županskega kandidata v boju proti onemu delavskemu kandidatu, katerega je Foley sam pomagal nominirati. Tudi to je dokaz, kako krasno odseva "united front".

Primarne volitve se vršile 16. marca, glavne bodo, kot rečeno, 2. aprila. Kako bomo uspeli, bom poročal. — John Kobi.

ALI STE ŽE IZVOLILI ZASTOPNIKA ZA PITTSBURŠKO KONFERENCO J.S.Z.?

MOON RUN, PA.—V nedeljo 28. aprila dopoldne bo otvorjena v Pittsburghu v Slovenskem domu XXI. konferenca JSZ. za zapadno Pennsylvanijo. Dnevni red bo izredno važen. Vsi klubi JSZ. v tem delu države naj pošljejo toliko nastopnikov kolikor največ mogoče, in istotako apeliramo na društva Izobraževalne akcije JSZ., da so zastopana s svojimi delegati.

Popoldne bo v isti dvorani shod, na katerem bo govoril med drugimi s. Frank Zaitz, urednik Proletarca. Kdor ima k temu zborovanju kake sugestije v naprej, naj jih priobči v našem glasilu.

WEST ALLIS BO ZOPET AKTIVNO V NAŠIH VRSTAH.

WEST ALLIS, WIS.—Tukajšnja naselbina je dobila z reorganiziranjem kluba JSZ. zopet znake organiziranega političnega življenja. Druga seja po ustanovitvi se je vršila 10. marca, in klub je štel tedaj že 27 članov. Lep NAPREDEK, toda člani kluba se z njim ne zadovoljijo, kajti njih cilj je pridobiti klubu toliko članov in članic kolikor največ mogoče, in mnenja smo, da število STO ČLANOV IN ČLANIC ni za klub v West Allisu nič nemogočega. Torej, če se že klub št. 1 v Chicagu popaša, da ima nad sto članov, čemu jih ne bi mogel imeti toliko in še več naš? Le pazite na dopise od tukaj, hote videli, da bomo napredovali!

Na prošli seji smo razpravljali tudi o obliki Proletarca. Razprava je bila obširna, in v nji se je razvilo, da želi naše članstvo večji list, da ne bo zastajalo toliko dopisov in drugega važnega gradiva, kajti taka odlaganja niso za list nič častnega in mu torej ne delajo reklame. Smo mnenja, da bo obliko časnika lažje povečati, ker so stroški nižji kakor pa za povečanje revije. Vse ostalo glede ureditve lista ter v kaki velikosti naj izhaja, prepušča klub eksekutivi JSZ., oziroma upravnemu odboru Proletarca, ker ima upogled v notranje poslovanje, medtem, ko ga mi nimamo toliko. Smo za POMOČ našemu glasilu. Smo za VEČJEGA Proletarca. Smo zato, da se dopisi ne bodo kopičili v uredništvu, pač pa sproti objavljali. Toda odbor, ki list upravlja, najboljše pozna pota in sredstva, ki bi ga dovedla do večje cirkulacije ter gmotnega uspeha. Naša želja torej je le, da spremeni obliko, če bi to značilo ob enem zadostno povečanje, in da nam se potem navede vzroke — kakršni so že — in da se bomo na podlagi njih ter navodil, ki jih dobimo, ravnali pri svoji agitaciji.

Dovolite, da se povrnem zopet k našemu klubu. Zelo ljubo mi je bilo, da smo ga ustanovili. West Allis

je mnogo obetajoča naselbina. Rojakov je tukaj mnogo. Naš narod, kakor naglašajo skoro vsi dopisniki, ni nikjer upoštevan po vrednosti. Čemu ne? Kaj, ko bi začeli z razpravami v klubih JSZ. povsod po Ameriki recimo en gotov mesec samo o tem vprašanju, "ČEMU NE", in bi vsak klub poslal izžerpek razprave v objavo Proletarcu. Mar se ne bi iz take diskuzije vsi skupaj — tudi tisti, ki niso naši, mnogo naučili?

V naš klub JSZ. vabimo vse, ki se zavedajo, da so delavci, in da je edino DELO tista sila, ki vse ustvarja. Fizično in umsko, ampak OBOJE je DELO. Nekateri govorijo o verskih "prepričanjih". V klubih JSZ. ni "verskih" in ne "protiverskih" prepričanij. Mi smo delavci. V tovarne in majne gremo kot delavci. Za povišanje plač, ali za druga izboljšanja vprašamo kot delavci. Pri delu se med nami ne dela razlik: bil delavec take ali drugačne vere, delavec je. In zato sprejemamo v klube JSZ. delavce, ne "vernike". Boss najema delavce, ne "vernike". Mislim, da je to dovolj jasno povedano.

Mnogo ljudi je "zapeljanih". To se pravi — naučskani so, ali pa kriče sami proti sebi vsled pomanjkanja razuma v svojih glavah. Ne vedo, da pljujejo v lastno skledo, zato pa so tukaj naše organizacije, da jih uče.

Mnogokrat čujemo očitke: Saj bi pristopil v klub — toda ne bom, dokler je "ta in ta" notri. To je mala "zavora". Je pa nekaj težjih. Na primer, klub JSZ., ki hoče ohraniti respekt, ne more sprejeti za člane "vse od kraja".

Ne bomo vpraševali, kake si vere, ali če "imaš" vero. Pogoj je, da razumeš delo, da se zaveš svoje važnosti in da misliš kot delavec. Na pa nam na tem, da bi sprejemali brez premisleka ljudi, katerim je zabavljanje proti delavski organizaciji takorekoč prirojeno. Kajti ti, ki jih imam tukaj v mislih, zabavljajo najraje proti onim, ki se največ bore za delavski razred. Ako potem govorijo slabo o njih, je to znamenje, da so skrajno nevedni, ali pa zapeljani. Tudi taki so nam dobrodošli, toda morajo svoje napake popraviti in priznati zmoti. Mnogi naši rojaki imajo navado, da obrekujejo — in tukaj mislim tiste, ki opravljajo tiste naše ljudi, ki so na raznih odgovornih mestih ter delujejo v prid, ne v škodo te ali one organizacije. In najraje se ljudje lote z obrekovanjem najbolj tistih, ki se res trudijo koristiti ljudstvu. Ako se bi v klubih nanje ne pazilo, kako bi mogle postojanke JSZ. sploh biti trdnjave mislečih delavcev? Torej, smo za sprejem vsakega, ki je misleč delavec in se zaveda, čemu pristopi v tako organizacijo. Boljše je, da imamo v naši organizaciji sto razumnih članov in članic, kakor pa, če bi imeli poleg teh recimo še 50 takih, ki bi le opravljali, ruvarili in ki bi verjeli vsakemu, ki blati naš pokret. Kdor ne more misliti sam s svojo glavo, ne spada v naš krog.

Čas je, da pogledamo drug drugemu v obraz in da postanemo drug drugemu naklonjeni, kajti skušnje imamo, da ne moremo in ne bomo upoštevani, če se ne organiziramo politično in strokovno. Spoznajmo one, ki le begajo narod, ki ga hujskajo, ki natolcujejo ter sramote vse kar jim ne ugaja. Čas je, da se medsebojno spoznamo, da smo si odkritosrčni, in da sprejememo za svoj cilj, *dvigniti naš delavski narod na najvišjo stopnjo.*

Klubi JSZ. so šola, samo ako člani hočejo in so aktivni v tem pravcu. V njih se ljudje vežbajo za javne nastope, posebno kot govorniki, kajti tu se vidi, kako daleč smo za nekaterimi drugimi naselbinami. Klubi JSZ. dajejo priliko nadarjenim delavcem, da

se vežbajo in usposobljajo za odgovornost, in da jih lahko potem s ponosom nominiramo za kandidate v javne urade.

Klub JSZ. na West Allisu je imel lep začetek. Ako bo tako napredoval, bo imel tekom leta sto članov in več — in ako jih bo imel, bo to Slovincem le v čast. Če bomo imeli močno organizacijo, bomo tudi mi močni in naš narod bo toliko bolj upoštevan.

Predno zaključim, vabim člane in somišljenike, da pridejo na prihodnjo sejo kluba, ki se vrši v nedeljo 14. aprila ob 9. dopoldne. Povabite vse, ki se z dobrimi nameni zanimajo za to organizacijo.

Pripomnim naj še, da je westalliški klub z veseljem sprejel gmotni prispevek \$10 od sodružnega kluba št. 37 v Milwaukeeju, ki je nam prišel prav za začetne stroške. Sodružno razpoloženje je najboljša garancija za uspešno sodelovanje. — *Joe Radelj.*

KAKŠEN LIST JE BOLJŠI ZA AGITACIJO?

SCOFIELD, UTAH.—Na kratko. Prečital sem članke o vprašanju oblike Proletarca in tukaj je moje mnenje. Sem za spremembo, ker bo agitacija za razširjenje lista potem lažja nego sedaj. List v obliki časopisa je za povprečnega čitatelja bolj privlačen kot pa revija. Tako vsaj jaz sodim ljudi, in mislim, da nisem v zmoti. — *Peter Zmerzljkar.*

IZ SHEBOYGANA O PROLETARCU IN NJEGOVI OBLIKI.

SHEBOYGAN, O. — Klub št. 235 JSZ. je na svoji redni seji vzel v pretres tudi ponovno sproženo vprašanje o obliki Proletarca ter sklenil, da je sedanja oblika lista — torej revija — popolnoma na mestu in obstaja na stališču, da se ga ne spremeni v formo časopisa. Ako list v obliki časopisa ni dnevnik, tedaj nima smisla, da bi mu spreminjalo formo iz revije v časopisni plakat. Čemu spremembo? Oblika ne vleče. Treba je le razumnih ljudi, kateri znajo ceniti čtivo, pisano od delavcev za delavce, in list bo uspeval tudi naprej. Kot dolgoletni zastopnik lista vem, da pri agitaciji ne odločuje oblika. Ko pa ga enkrat narode in čitajo, jim ta oblika prav ugaja. Vidim, da hranijo mnogi cele letnike in jih od časa do časa ponovno čitajo. Če bi izhajal v obliki časopisa, bi ga ne mogli hraniti, ker v ta namen ne bi bil več pripraven. Danes ti prinese poštni sel časopis, zvečer, ako utegneš, ga pregledaš, naslednji dan pa se ga porabi za zavijanje lunča. Revija ni podvržena taki usodi.

Glede jezika je moje mnenje, naj bi bil list pisan samo v slovenščini. Tisti, ki imajo rajše angleško čtivo, lahko naroče dobre angleške socialistične liste, kakor so npr. "Milwaukee Leader", "New Leader" itd. Pisani so v istem duhu kot naš Proletarec. Tednik "New Leader" stane \$2 za celo leto, kar je dosti nizka naročnina in jo lahko vsakdo, ki dela, strpi. Kot čujem, je že mnogo slovenskih delavcev naročenih na "New Leader", ki izhaja v New Yorku in je smatran za najboljšo urejevan angleški socialistični list v tej deželi.

Dvomim, da bi Proletarec dobil vsled angleške priloge toliko novih naročnikov, da bi se angleški del v njemu izplačalo ustanavljati. Naj se ga rajše poveča za par strani v prilog slovenskega gradiva. Ako tisti, ki imajo nasprotno mnenje glede angleške priloge mislijo, da naj jo list ima, in če so uverjeni, da bo koristila pokretu — bo meni seveda prav. Glavno je, da list izhaja, najsibo v obeh ali v enem ali drugem jeziku. *Anton Debevc, tajnik kluba št. 235 JSZ.*

Mnenja o vprašanju oblike "Proletarca"

Klubi JSZ., ki so se izrekli za spremembo in svoj izrek sporočili do 18. marca:

Št. 27, Cleveland, O.

Klub št. 37, Milwaukee, Wis., ki priporoča list na 6 straneh

Št. 49, Collinwood, O.

Št. 1, Chicago, Ill.

Št. 222, Girard, O.

Št. 13, Burgettstown, Pa.

Št. 180, West Allis, Wis. (Ta klub je za spremembo pod pogojem, da bi imel Proletarec v novi obliki osem strani.)

Kansaški klubi JSZ. na konferenci 10. marca v Armi so se izrekli soglasno za spremembo.

Ohijska konferenca JSZ. dne 20. januarja 1929 v Girardu, O., se je izjavila v prilog spremembe oblike.

Konferenci JSZ. dne 30. dec. 1928 v Bridgeportu, O., in dne 27. januarja 1929 v West Allisu sta se izrekli pogojno za novo obliko. Pogoj je, da so za spremembo le, ako bodo s tem stroški znižani in bo list večji.

Za obliko revije kakor je sedaj so se izjavili sledeči klubi:

Št. 114, Detroit, Mich.

Št. 50, Virden, Ill.

Št. 232, Barberton, O.

Št. 235, Sheboygan, Wis.

Večina dosedaj prijavljenih klubov J.S.Z., ki reprezentirajo večino članstva, je za spremembo, med tem ko je večina zastopnikov ter posameznikov sploh, ki so se oglasili dosedaj, za obliko revije.

Pazite na sporočilo o odloku upravnega odbora v prihodnji številki.

MILWAUŠKI KLUB J.S.Z. O PROLETARCU.

MILWAUKEE, WIS. — Klub št. 37 JSZ. je na svoji redni seji sklenil, da je za spremembo oblike Proletarca, toda izhaja naj vsaj na 6 straneh. Nadalje je zaključil, da bo v svrhu agitacije naročil s spremenjeno obliko 50 izvodov vsak teden za nedoločen čas.

Tajnik.

KONFERENCA ČLANSTVA SOCIALISTIČNE STRANKE V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 24. marca ob 2:30 popoldne se vrši v Douglas Park avditoriju na Ogden in S. Kedzie Ave. konferenca članstva socialistične stranke v Cook County. Apeliramo tudi na članstvo JSZ., da se je udeleži v čimvečjem številu. — *P. O.*

SLOVENSKI VOLILCI, GLASUJTE ZA SOCIALISTIČNE KANDIDATE V ŠOLSKI ODBOR.

MILWAUKEE, WIS. — Tukaj so se vršile dne 6. marca nominacijske volitve kandidatov za aldermane in v okrajni šolski odbor. Udeležba je bila zelo slaba, toda kar se tiče socialističnih kandidatov, so dobili vsi nominacijo, pri končnih volitvah dne 2. aprila pa se bo odločilo, kateri kandidatje dobe mandate. Rokjaki volilci, te volitve so važne kakor vsake druge. Šolstvo je za današnjo dobo največjega pomena, in če ga bo kontroliralo delavstvo, bo to šolstvo služilo nam, ne pa zavajanju v prid vladajočih slojev. Torej v torek dne 2. aprila vsi na volišče! — *F. P.*

Pevski zbor "Sava" v opereti "Spominska plošča"

Novost v priredbah soc. pevskega zbora "Sava" bo spevoigra "Spominska plošča", ki jo uprizori v nedeljo 7. aprila ob 3. popoldne v dvorani ČSPS. Za to prvo opereto na našem odru vlada med slovenskim občinstvom v Chicagu veliko zanimanje. Začne se s predigrjo, ki se vrši na travniku. Delavci in delavke grabijo seno in pojejo. Prvo dejanje je pred Matijevo gostilno, drugo se vrši v občinski pisarni in tretje ter četrto zopet pred gostilno.

Vloge imajo, Chas. Pogorelec, Jos. Gerbajs, Alice Artach, Louis Zele, D. J. Lotrich, Anton Andres, Fr. Udovich, Chas. Renar, Mary Udovich, Kristina Renar, Mimie Rojina, Anna Hihelčič, Kathrine Beuk, Joe Zupandič, nadalje nastopa v igri ves zbor. Petje bo spremljal orkester. Zborovodja je Jacob Muha, režiser pa A. Miško.

Več o tej igri prihodnjič. Priporočamo vsem, da si nabavijo vstopnice v predprodaji, ki se dobe pri članih in članicah kluba št. 1 ter "Sava". Kdor jih želi po pošti, naj pokliče na telefon Chas. Pogorelca v uradu "Proletarca". — *P. O.*

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva, socialistični klubi in druge organizacije v mesecu januarju kot sledi:

Številka društva in kraj.	Vsota.
434, SNPJ., Arma, Kans.	\$ 6.00
9, SNPJ., Yale, Kans.	12.00
47, SNPJ., Springfield, Ill.	1.00
83, SNPJ., Bingham, Utah.	1.00
10, SNPJ., Rock Springs, Wyo.	1.50
1, JPZS., Milwaukee, Wis.	12.00
275, SBPJ., Maynard, O.	1.00
74, SNPJ., Virden, Ill.	1.00
209, SNPJ., Nokomis, Ill.	2.00
600, SNPJ., Johnstown, Pa.	3.00
568, SNPJ., Wauke 7, Ill.	12.00
312, SNPJ., Collinwood, O.	2.00
214, SNPJ., Mullan, Idaho.	1.92
177, SNPJ., Reliance, Wyo.	3.00
16, SNPJ., Milwaukee, Wis.	12.00
584, SNPJ., Milwaukee, Wis.	6.00
3, SNPJ., Johnstown, Pa.	6.00
174, SNPJ., Krayn, Pa.	9.00
198, SNPJ., Willard, Wis.	6.00
213, SNPJ., Clinton, Ind.	1.00
48, SNPJ., Barberton, O.	3.00
87, SNPJ., Herminie, Pa.	6.00
206, SNPJ., Gross, Kans.	4.50
Pevsko dr. "Slovenka", Sheboygan, Wis.	6.00
Soc. pevski zbor "Naprej", Milwaukee, Wis.	12.00

Klubi J.S.Z.

1, Chicago, Ill.	2.50
11, Bridgeport, O.	1.00
17, Grays Landing, Pa.	2.00
37, Milwaukee, Wis.	6.00
41, Clinton, Ind.	2.00
47, Springfield, Ill.	1.00
69, Herminie, Pa.	1.00

Skupaj \$146.42

Tajništvo J.S.Z.

NACE ŽLEMBERGER O "MLADIH" IN SEBI.

GLENCOE, O. — Pride pismo, kaj je tvoje mnenje o obliki Proletarca, in pa vprašanja o agitaciji, o konferenci, o tem in onem. Čujem zabavljičice, kritike, grožnje. V mlajših letih sem mislil, bo, vedno boljše bo — za naš pokret! Borili smo se in imeli zadoščenje, da se borimo za skupno delavsko stvar. Ko sem postal starejši, sem videl, da ne zmorem več toliko kakor nekoč, in sem domneval: Mlajši bodo dorasli, se nam pridružili, delali z nami organizirano, pa jim bomo pomagali s svojimi nasveti iz naših izkušenj. Sedaj, ko sem star, vidim, da so bile tisto prazne misli.

Imam zavest, da sem storil kolikor se je dalo. Tudi v prošli stavki sem delal — v pomoč svojim bratom. Ali časi so taki — jazz age ali kako se že pravi — in dobivaš batine, če ne plešeš po novi muziki disharmonije. Še bi rad kaj storil za Proletarca, za JSZ., ampak tukaj ni nobenega dela. Zvrtani hribi so mirni, nekdanje žive kompanijske hiše so podrtija, nekdanji mladi, živahni Glencoe ni več "picnic ground" kakor nekoč.

Čitam, dasi težko. Že v poznih letih sem pri delu izgubil eno oko, drugo se tej izgubi ni zlahka privadilo. Pišem, a tudi težko, vid nagaja. Tole omenjam, ker sem za spremembo nekoliko "sentimentalen". Ali Nace ostane v bojnih vrstah in bo storil za socializem kolikor bo mogel. — *Nace Žlemberger.*

**VAŽNA DISKUZIJA V KLUBU ŠT. 1
V PETEK 22. MARCA.**

CHICAGO, ILL. — V petek večer 22. marca se vrši v klubu št. 1 JSZ. diskuzija o toleranci. Kratke referate bodo imeli Fr. Alesh, F. A. Vider, Fr. Udovich in F. Zaitz, potem sledi razprava. Vsakdo bo lahko povedal svoje mnenje o predmetu na razpravi.

Člane in članice kluba prosimo, da napravijo do te seje, ali na seji, obračun s tajnikom za poslane jim vstopnice za priredbe do 3. februarja. Večinoma so to že storili, ali da bomo imeli račune od vsake posamezne priredbe kompletne, je potrebno, da napravite ta obračun vsi. — *P. O.*

**SKUPNA PRIREDBA KLUBA ŠT. 37 IN SOC.
PEVSKEGA ZBORA "NAPREJ".**

MILWAUKEE, WIS. — Klub št. 37 JSZ. in soc. pevski zbor "Naprej" bosta imela skupno majniško priredbo v nedeljo 28. aprila, ker bo na ta dan uspeh kar se tiče programa in udeležbe boljši kot pa bi bil, če se bi vršila 1. maja. Prireditev bo v S. S. Turn Hall. O programu, ki bo obširen, bomo sporočili podrobnosti pozneje. Vstopnice dobite pri tajniku.

Fr. Perko.

SLOVENCEM V SAN FRANCISCU.

Slovenskemu občinstvu v San Franciscu, Calif., naznajamo, da je čitalnica kluba "Slovenia" odslej odprta vsako nedeljo od 10. do 12. dopoldne, ob ponedeljkih in torkih od 1. do 2. popoldne, ob sredah, četrčkih in petkih pa od 7. do 9. zvečer.

Čitalnica posojuje knjige zanesljivim osebam brezplačno. Ima jih veliko zbirko zabavne in poučne vsebine v slovenskem in angleškem jeziku. Naročena je v glavnem na vse slovenske ameriške liste in prejema jih nekaj tudi iz starega kraja. Rojaki in rojakinje, poslužite se te prilike ter porabite svoj prosti čas v čitalničnih prostorih kluba "Slovenia" v Slovenskem naprednem domu, 2101 Mariposa Street.

Izobraževalni odsek kluba "Slovenia".

Mirko Kunčič:

Veriga moderne dobe

RESNI časi zahtevajo resnih, razsodnih mož. Naša doba pa je polna omahljivcev, slabičev, neznačajnežev, sebičnežev, vetrnjakov; — mož, v pravem pomenu besede, šteje le malo. Večino izmed njih moremo na kratko in izrazito označiti z znanim Cankarjevim verzom: "To so hlapci in sandale so jim Bog!"

Da, hlapci so. Pokorno in slepo služijo golemu materijalizmu; za duševne dobrine in kulturo srca imajo toliko razumevanja in volje, kot potepuh do poštenega dela! Hlapci so, ker jim je evangelij novodobnih klicarjev, poln svetlih oznanenj o bratstvu in enakosti, ljubezni do bližnjega, etičnem preporodu naroda in složnem delu za dobrobit vsega človeštva — le navadna fraza, brezplodne sanje glupih idiotov —

"Kaj srce, kaj duša, kaj ideali — ko polje v naših žilah kri vsa sveža in mlada, kipeča in silna, in kriči vse naše mišljenje in hotenje po življenju, opojnem in omamnem, polnem vriska in smeha, penečega se šampanjca, napitnic, samopozabe in izživetja! . . . Pustite nas pri miru s svojimi večnimi svarili in dolgočasnimi pridigami o bedi, ki se bliža, o boleznih, ki ji sledi, o trpljenju, ki mu ni mejá, o smrti, ki stoji na pragu! Kaj nam vse to mar! Trenutek je naš. Mi sami smo gospodarji nad svojimi stremljenji in dejanji. Prostosti hočemo, absolutne prostosti vedno in povsod — to je naše geslo, naše svetovno naziranje, naš končni in edini cilj!"

Tak je njih smeh. Z velikopoteznimi gesli o prostosti operirajo — in so hlapci najnižje vrste, hlapci svojih nizkih instinktov, hlapci, ki jim je materijalizem vse, idealizem le še orumenel list zgodovine, kompleks neizvedljivih, otročje-naivnih osnutkov in načrtov, spadajočih med staro šaro.

In niso samo hlapci. Moderni sužnji so, priklenjeni na verigo, ki je hujša od okov, pod katerimi so v davnih dneh zaman ječali in sanjali o svobodi ujetniki strašnih rimskih galej. Hujša od okov je ta veriga, ker je tu bistven razloček: ujetniki na galejah so se kot levi borili za svojo čast in prostost in uklonili tilnike šele pod absolutno premočjo nasprotnika. Sužnji naše moderne dobe pa se podajajo prostovoljno sovražniku v oblast, klečeplazijo v pasji ponižnosti pred njim na tleh, poljubljajo v suženjski udanosti roko, ki jih uklepa in jim jemlje moč svobodne volje in duha. Dvakrat sužnji so, kajti suženjstvo rimskih ujetnikov je bila čast, je bilo herojstvo, visoka pesem ljubezni do rodne grude; suženjstvo slednjih pa je sramota, zabloda, nespoznavanje in omalovaževanje svojega lastnega jaza!

Ako bi mogli zbrati in preobličiti v živo snov milijone in milijone pretresljivih prizorov, ki so se odigravali, se odigravajo in se bodo še odigravali za kulisami našega privatnega življenja, zbrati vso bedo, vso propalost, vse solze, gorje, vzdih, krike groze in bolečine, izbruhe divjega sovraštva in zlobe, kopico najogabnejših kletev in psovk, veletoke prelite krvi in zadanih ran . . . tedaj bi zrasla pred nami grmada, katere vrh bi segal do neba in zajel obseg polovico vesolja.

Takšna je veriga moderne dobe: mogočna in vseobsežna; z magično silo osvajajoča si svet, zamolčko pesem o robstvu pojoča. Še bučanje naših rek, šume-

nje naših gozdov, se mi zdi, jo poveličava s svojimi večnimi, monotonimi refreni: Sužnji . . . veriga . . . sužnji . . . veriga . . .

Takšna je veriga moderne dobe: vse naše javno in zakulisno življenje se suče okoli nje; še skozi razore naše literature se vije kot polzabrisan gnojen madež. Blagor njim, ki so jo zvarili! Bolj so zavidani, opevani in občudovani od olimpijskih bogov — O, življenje je velika ironija!

Vi vsi, ki vas narava ni obdarila z duhovitostjo, marljivostjo, smislom za bedo in gorje do svojega sočloveka; vi vsi, ki so vam možgani zarjaveli in srca okamenela; vi vsi, ki zaman iščete v sebi značajnosti, močatosti, čustvenosti ter vsakojakih drugih duševnih vrlin in kreposti; vi vsi, ki niste zmožni za nobeno pošteno in resno delo, ki polegateg v brezdelju, zehate in zabavljate čez ves svet, stradate in kradete bogu čas — vztrajajte, ne obupajte! Od vagabundstva do sijajne karijere je samo korak! Vstanite iz svojih brlogov, zavzemite se za svoje pravice! Pridružite se kadru ljudskih pijavk! Sprejeti boste z odprtimi rokami. Zakaj, glejte: razni visoko- in blagorodni gospodje, ki ne zamudijo nobene prilike naglašati svoj izbrušen nacionalizem, voljo za reševanje socialnih problemov, smisel za narodov blagor et cetera — se bodo požurili na vso moč, bodo zastavili ves svoj vpliv, vso svojo avtoriteto, da vas čimprej povzdignejo za valpte ljudskih interesov, to se pravi: da vam priborijo dekret za izvrševanje obrti, ki je njen poglaviti smoter in namen: *izmozgavanje nerazsodne mase in polnjenje državnih blaganj* . . . Vi vsi, ki si želite tolstih trebuhov in še bolj tolstih mošenj, pridružite se kadru ljudskih pijavk — vzemite v levico bič, v desnico kladivo in kujte! Novi členi bodo rasli na verigi, z njimi bo raslo število vaših čestivcev, ljudi, ki vam bodo prisegali svojo globoko vdanost.

In ko bo zapela veriga refren svoje nove temne pesmi o robstvu in hlapčevanju — dvignite bič! Kot krotke ovčice se bodo priplazili do vaših nog, da vam dokažejo svojo zvestobo in vdanost. In skoraj ves narod — s svojimi pijanimi voditelji na čelu — bo vriskal in pel in pozdravljal novo skupino sužnjev — prikovanih na *oštirjevo verigo*.

Vi vsi pa, ki vam je mati že v zibelki dehnila čut za lepoto v dovzetno srce in vam pela — da vas uteši lačne in nebogljene — pesem uspavanko o sladkem žgolenju slavčkov v goščavi, o čudoviti bliščobi zvezd, mavric in jutranjih zarj nad njimi, o smelem poletu galebov preko svobodnih dalj morja, o neuklonljivi sili in zanosu orlov nad strmimi gorami; vi vsi, ki trpite žejo in glad, hodite svojo pot razcapani in bosí, a s ponosno dvignjeno glavo upornika, z očmi, uprtimi v daljine, srcem, verujočim v zarje; vi vsi, ki vam zavest bogate duše in čustvenega srca krona blede obraze; vi vsi, ki vas je narava že ob rojstvu obdarila z brezštevlnimi talenti, a vas ukanila za najvažnejše: za utelešenje istih — pojdite sami vase, vzemite vrv in se obesite! Zakaj zapisano je: ko boste najbolj lačni in žejni in grenkobe polni, vas bo srečal na cesti dobro rejen trebušček gospoda Mecena, srečal vas bo in vas prijazno in dobrodušno potrepil po rami:

"Izredne zmožnosti kažete, gospod Solzislav. Bral sem naslov (!) vaše poslednje socialne drame (drame same nisem utegnil prebrati, ker sem preobložen z delom za narodov blagor), prebral sem torej naslov vaše drame in rečem vam: ganil me je do solz!" (Tu se bo

tolsti trebušček gospoda Mecena gromko useknil, kihnil s pretresljivim, žalostnim glasom, obrisal solze mučeniškega znoja z zabuhlega obraza ter blago nadaljeval): "Pravijo, da ste opisali v tej drami gorje in bedo svojega lastnega življenja . . . Res, ne izgledate mi baš sijajno; zakrpana obleka . . . motne oči . . . upala lica — pojdite, greva na kozarec vina! Ta vas poživi. Plačam jaz!"

In se bo trebušček gospoda Mecena v oštariji kar cedil od samega velikodušja, sočutja in globokega pojmovanja socialne bede. Ne bo se strašil nobenih žrtev: zalival vas bo z vinom, ko da ste šod brez dna. Zase pa bo naročil masten prigrizek — in v gloriји nebeškega samodopadenja mu bo zasijal obraz.

Vi pa boste sedeli ob njem vsi obzirni in vljudni in vaše oči bodo polne prikrite ekstaze: iz njih bo gledal lačen volk in se zadivljen pasel na bori zemlji, ki bo ležala pred vami na mizi vsa mehka in sveža, a kakor sanja o paradizu nedostopna. Čisto na koncu jezika vam bo ležala plaha prošnja; ostala bo neizgovorjena na vekomaj, ker vas bo nje klaverne mehke sram. Sedeli boste pri mizi in umazani curki vina vam bodo tekli od brade navzdol. In vaše srce bo polno bolesti: spoznali boste, da je cilj vaših hrepenenj otročji in naiven ter prav tako nedostopen in nedosegljiv, kakor tista zemlja na oštirjevi mizi . . .

Zakaj zapisano je, da življenje ni le velika ironija in komedija, marveč tudi globoko zasnovana tragedija, katere prvo dejanje se je odigralo že tedaj, ko je Noe prokrel rod svojega sinu Kama, poslednje dejanje pa bo dokončano, *ko bo padla poslednja veriga, ki je nizek simbol robskih duš*. — In takrat se bo pričela nova epoha v zblizanju narodov. In takrat bo naše življenje ena sama neskončna, višinam carujoča pesem ljubezni, bratstva, miru in sproščenja!

Nad 42,000 volilcev v Milwaukeeju se izreklo za socialistično listo

V torek 12. marca so se vršile v Milwaukeeju, Wis., primarne volitve za nominiranje aldermanskih kandidatov ter za kandidate v šolski odbor. Socialistični kandidate so dobili 42,507 glasov, medtem, ko jih nestrankski kandidate niso dobili tolikšno število.

Komunisti so dobili čisto malo glasov.

Vsi socialistični kandidate so dobili nominacijo. Glavne volitve se vrše v torek 2. aprila. Slovenski volilci v Milwaukeeju, udeležite se jih vsi, in glasujte v svojo korist za socialistične kandidate.

"Proletarec" med Slovenci v Kanadi

V Kanado se je naselilo v povojnih letih mnogo Slovencev. "Proletarec" je med njimi le malo razširjen. Marsikdo naših naročnikov v Zedinjenih državah ima v Kanadi kakega svojega prijatelja ali sorodnika, s katerim dopisuje. Naročite jim "Proletarca", ki jim bo povedal vsak teden mnogo več, kakor jim morete vi v pismih. V svrhu, da seznanimo z našim listom kolikor mogoče mnogo rojakov v Kanadi, jim je naročnina znižana na \$1 za štiri mesece. Pošljite dolar in pa naslov rojaka v Kanadi, kateremu naročate list. Opozorite na to ponudbo tudi svoje prijatelje, ki imajo sorodnike v Kanadi.

Za starostno zavarovanje v Illinoisu

Zedinjene države so v socialni zakonodaji daleč za drugimi industrialnimi deželami. A tudi tukaj se pojavljajo bolj in bolj pogosto predloge, ki imajo vsaj malo namena koristiti delovnemu ljudstvu. V legislaturah raznih držav se že pečajo s predlogami in načrti za starostno zavarovanje. Delavec, ki bi dopolnil gotovo leto starosti, bi prejemal pokojnino, ne kot miloščino, ampak kot nekaj, kar je zaslužil. Tudi illinoiska legislatura ima pred seboj predlogo, ki določa, da plača država osebi, ki je dopolnila 70. leto in nima svojih sredstev za preživljanje, \$5 penzije na teden. Predloga je seveda zelo pomankljiva, prvič ker določa starost, ki jo dočaka le redkokateri mezdni suženj, in drugič, ker daje tej penziji pečat miloščine. Vzlic temu je bila ta predloga v zasedanju 1927 poražena in je sedaj znova pred poslanci. V odseku je glasovalo sedaj 15 poslancev zanjo in 9 proti.

Prihodnji Šubljevi koncerti

Operni baritonist Anton Šubelj bo nastopil to pomlad na raznih koncertih širom Amerike. V nedeljo 24. marca ob 3. popoldne bo pel v Slovenskem domu, Claridge, Pa., v nedeljo 7. aprila istotako ob 3. popoldne pa v Canonsburgu (Strabane), Pa., v dvorani društva "Postojnska Jama" SNPJ.

KAJ JE REKEL PETER WITT . . . ?

COLLINWOOD, O. — Peter Witt je dejal: "... To-rej odobravata internacionalno goljufijo obe stranki! . . ." V clevelandski mestni zbornici je osem tatov. Tem prizanesejo vse prestopke. Mestni poslovodja vidi 50 let naprej, ne ve pa razlike v zemljišču, ali je vredno \$83,000 ali \$47,000. To je, kadar kupuje za mesto.

Boljše je za Petra, da je bil častno poražen z Al Smithom vred, kakor pa da bi se senčil v dolarski slavi s Herbert Hooverjem. O koncilmanih mesta Cleveland pravi Peter Witt, da so zabiti vsi skupaj (they are all dumb). Tudi naš rojak, na katerega smo vsi ponosni, je prizadet v Petrovi izjavi. Kaj pa, če Petra proglasijo za "kikarja"? Včasih so ga že, potem pa, ko se je odločil zadnje jesen potegovati se za demokrasko nominacijo za governorja, so ga nekateri slovenski demokratje zelo pohvalili. Sedaj so radi take "žaljive" označbe zopet hudi nanj.

Dne 13. marca sta tu debatirala rabinec Brickner in agnostik dr. Harry Barnes iz Northamptona, Mass., o Bogu in posmrtnosti. Rabinec Brickner je jako liberalen, je pa še vedno zaverovan v gotove dogme, v vse-mogočno božanstvo in v neumrjročnost duše. Dr. Barnes ne veruje v Boga kakor ga nam predstavljajo razne vere, niti ne v neumrjročnost kakor jo slikajo vere. Dejal je, da tudi on veruje v boga, toda ne v legendarnega Jehovo. Ignoranca ljudstva si je ustvarila "vse-mogočna božanstva", pekel, nebesa, angele in hudiče, in ko bo nevednost v takih nižinah razblinjena, bo konec tudi starinskih dogem v konfesijah.

Ljudstvo bi zelo hitro napredovalo, če bi posečalo take debate in čitalo v dovoljni meri naše liste. Cerkve bi se potem kaj hitro spremenile v svetišča znanja in tedaj šele bi imelo ljudstvo koristi od njih.

V tovarne instalirajo nove stroje. Kakor hitro je kje kaj izboljšane, da prihrani na plačah delavcev, pa si kompanije omislijo nove stroje, in nekaj delavcev je ob službo. Kar pa je delavcev zaposlenih, jih priganjajo in jim podaljšujejo tudi delavnik z "over-

timom". To je zato, ker je republikanec predsednik in je prosperitete cele kupe. Toda kaj bi bilo, če bi bil Norman Thomas izvoljen! Vse bi "štapalo" in mehikanski generali bi okupirali New York Central Shops, Fisher Body Ohio Company, National Acme, White Co., angleško dratovno in street kare bi konji vozili ali pa mulci . . . In če bi bil Foster, boga mi — rrrrrrrrrrr . . . — F. Barbič.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec februar 1929.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Mesečni prispevki	Konv. fond J. S. Z.	Skupaj
ILLINOIS:						
Springfield	6	2	..	\$ 2.50	\$.80	\$ 3.30
Virgen	4	1.20	.40	1.60
Chicago No. 1	50	15.00	5.00	20.00
INDIANA:						
Clinton	2	2	6	1.30	.40	1.70
Universal	5	1.50	.50	2.00
MINNESOTA:						
Member at large	5	1.50	.50	2.00
OHIO:						
Cleveland	40	10	..	15.50	5.00	20.50
Collinwood	10	3.00	3.10	6.10
Barberton	20	20	..	13.00	4.00	17.00
Neffs	4	..	1.40	.40	1.80
Bridgeport	9	2	4	3.40	1.10	4.50
PENNSYLVANIA:						
Canonsburg	20	6.00	2.00	8.00
Grays Landing	21	6.30	2.10	8.40
Herminie	14	1	..	4.55	1.50	6.05
Moon Run	9	..	2	2.70	.90	3.60
Burgettstown	3	2	..	1.60	.50	2.10
Forest City	4	4	..	2.60	.80	3.40
Avella	7
Conemaugh	20	6.00	2.00	8.00
WISCONSIN:						
Willard	10	20	..	10.00	3.00	13.00
Sheboygan	20	40	..	20.00	6.00	26.00
Skupaj	272	107	19	\$119.05	\$40.00	\$159.05

	Redne	Dualne	Izjemne
Znamk na roki 1. feb.	14	79	45
Prejeli	1000	1000	1000
Skupaj	1014	1079	1045
Razpečanih tekom meseca	272	107	19
Na roki 28. feb. 1929	742	972	1026

10 letnica delovanja na dramskem polju DRAMATIČNO DRUŠTVO "IVAN CANKAR"

uprizori

ob tej priliki krasno dramo

"PRISEGA O POLNOČI"

v štirih dejanjih

(popoldan in zvečer)

V SLOV. NAR. DOMU,
6417 St. Clair Ave.
CLEVELAND, OHIO.

O koncertu Pavle Lovšetove in Toneta Šublja v Chicagu

V nedeljo 17. marca sta imela v dvorani ČSPS. v Chicagu zaključni nastop v opernih predstavah, kot so bile nazvane na sporedu, ga. Pavla Lovšetova in Tone Šubelj. Nad 500 oseb — brez mladeži, je bilo v dvorani, s slednjo pa nad 700. Pela in igrala sta prizore iz oper "Pagliacci", "Rigoletto" in "Gorenjski slavček", za temi pa štiri narodne pesmi.

Kakor ko sta pela v tem mestu vsaki na svojem koncertu, sta bila navdušeno sprejeta tudi na skupnem. Aplavdiranja je bilo mnogo in sta ga zaslužila.

Ga. Lovšetova se te dni odpelje preko luže, in upam, da si ohrani ameriške Slovenče v prijetnem spominu. G. Šubelj ostane še tukaj, da nadaljuje s svojo pevsko turo.

Ena reč, ki se človeku ne dopade na naših koncertnih prireditvah te vrste, je "šum" tam kjer bi ga ne bilo treba, oziroma kjer je naopravičljiv. Ako je prizor tragičen, pa se kdo izmed avdijske veselo smeje, le dokazuje, da mu ni vsebina čisto nič znana, ali pa vzame vse skupaj za cirkuško parado. Žal, da tisti, katerim gredo te vrstice mar, ne čitajo Proletarca.

X.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. So drugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju soci. aliistične vzgoje in v borbi za naša prava.

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure v uradu:

Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872

v Frances Willard bolnišnici

od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrkih in sobotah.

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA
PEKARNA

Anton F. Žagar,

lastnik.

1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

IZ PREMOGARSKE KEMPE OD NEKOD PO PORAZU.

Somišljenik, dolgoletni naročnik Proletarca, piše: ". . . Veliko bi imel poročati, toda kaj? . . . in čemu? Tukaj so bili unijski premogarji izprti že dolgo predno je nastala splošna stavka. Do tri leta so lovili šihte z delom na cestah ali kje v kakem malem rovu, ki je obratoval pod jacksonvillsko lestvico. A večina niso zaslužili niti za sol v pravem pomenu besede. Bilo bi dobro, če bi tudi v take mizerne kraje prišel kak Prince of Wales, da bi videl, kaj je pomankanje, kaj je obup in resigniranost. Morda bi svet potem ne mislil tako ugodno o prosperiteti v "naši bogati deželi".

Še nikoli ni bilo med premogarji tega kraja toliko malodušnosti — še nikoli niso ljudje v teh krajih tako silili v sužnost kakor sedaj. Napram našemu gibanju so docela brezbržni. Vrgli so se v naročje reakciji popolnoma, naj dela z njimi kar hoče. Nekdanji radikaleci, ki so šli po vseh stopnicah radikalizma prav do vrha in so že čakali revolucije, so potem zdrsnili po drugi strani navzdol in danes pravijo, da ne verjamejo nikomur ničesar. Sedaj ne dobiš človeka, ki bi še ohranil raven hrbet in duh upornosti, četudi bi ga iskal z lučjo podnevu. Poznam jih ene, bili so desetletja somišljeniki JSZ. in tudi čitatelji naših listov, a danes skomigavajo in kažejo na svoje dolgove, na razrušeno unijo, na svojo duševno potlačenost in na — praznoto, ki zija pred njimi. Kam? Starost, izčrpanost, dolg, bajta če je še ostala, nikakih sredstev. "Saj moram biti tukaj!"

Mnogi so se izselili, posebno oni z odrasčenimi otroci. Od nekaterih so šli le otroci, stara dva s kakim malim pa sta ostala. Otroci so po mestih in imajo svoje skrbi . . . ali pa svoje zabave.

Veliko se je spremenilo med nami v 15 letih. Čez

OGDEN HIGHWAY GARAGE

Gasolinska postaja in zaloga
avtomobilskih potrebščin.
Popravljamo avtomobile.
Se priporoča Slovencem.

John Thaler & Cyril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Frank Mivšek

COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

kakih deset let bomo menda samo še pokopališče . . ."

Naš prijatelj rudar je pod težo okolščin postal pesimist. Pravi, da dela ne dobi pri nobeni veliki premogovniški družbi, ker je na črni listi. Hodi peš v neki mal rov na delo dvakrat na teden blizu uro hoda. "Jaz sem tako slabo zapisan, da na kompanijsko zemljo niti stopiti ne smem," pravi v enem drugem stavku. "Ljudje se jeze tudi name, kakor da sem jim tudi jaz kriv nadlog, katere tlačijo mene prav tako kakor njih. Ali ker se še nisem uklonil, in se ne mislim, in moja žena drži z menoj, se hudujejo."

Tragedija ameriških premogarjev je žalostno poglavje v zgodovini ameriškega unionizma. Ta dežela ni Anglija in zato tukaj ni prav nobenega vzroka za stanje, v katerega so pahnjeni premogarji v mnogih revirjih mehkega premoga. Ne izgleda pa, da bo ta šola še kaj izdala v glavnem uradu U. M. W. of A. in v glavnem stanu A. F. of L.

NOVI ODBOR KLUBA J.S.Z. NA WEST ALLISU.

V odbor kluba JSZ. na West Allisu, Wis., ki je bil ustanovljen januarja t. l., so bili izvoljeni: Anton Demshar, tajnik-blagajnik; Joseph Radelj, organizator in zapisnikar; Frank Božič, Frank Matkovič in Frank Kostelec, nadzorniki.

Redne seje se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v Kraljevi dvorani. Somišljeniki, pridite na prihodnjo sejo v nedeljo 14. aprila, in se nam pridružite v svrhu skupnega delovanja.

Naš klub je razpravljal tudi o vprašanju oblike Proletarca ter zaključil, da je za spremembo, če se list poveča na osem strani časopisnega formata, če pa bi se imel tiskati le na štirih straneh, je boljše, da izhaja kot revija še v nadalje. Ako obliko spremeni, ga bo naš klub naročal vsaki drugi teden po 10 izvodov za agitacijo, ko pa se klub utrdi, bomo to število povečali.

Anton Demshar.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uradije od 2. do 4. pop., in od 6. do 8. zvečer izvzemši srede in nedelje.

Tel.: Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816

Dr. Andrew Furlan

slovenski

ZOBOZDRAVNIK

3341 West 26th Street, Chicago, Illinois

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

Klubi J. S. Z. v Kansasu so se združili v enega

Na konferenci članstva klubov JSZ. v Crawford County, Kansas, ki se je vršila v nedeljo 10. marca v Armi, je bilo zaključeno, da se združijo v enega s sedežem v Armi. Ti klubi so bili v naselbinah Gross, Arma in Cockerill. Sedež združenega kluba je v Armi. Naselbine tega okrožja so blizu skupaj, tako da glede shajanja na seje, sestanke in konference ne bo izrednih zaprek. Tajništvo združenega kluba je prevzel Anton Sular. Več bo razvidno iz izčrpnega zapisnika, ki ga pošlje sodrug J. Kunstelj.

POGLAVJE O SLADKIH BUČAH.

NOTHINGHAM, O. — Upam, da mi priobčite ta odgovor na Fr. Miheličeve in F. Rupnikove argumente o "sladkih bučah". Fr. Mihelič skuša zagovarjati F. Rupnika v "E." z dne 6. marca, pa mu ni "ratalo". Človek se pač trudi, da bi takole koga ugnal, ali po krivem to ni lahko. Zamorec naj se še tako žajfa — vedno bo ostal črn. Dasi skušata v svojih dopisih igrati harmonijo, sta vendar v konfuziji — in to pa vsled tega, ker se preveč zateketa k "argumentom", kakršnim pravimo po domače laž.

V dopisu z dne 20. feb. v "E." si je Fr. Rupnik postavil za temelj svojega argumenta cukreno bučo. Vročje je bilo na barki, buča pa je hladilna in sladka, neizgovorjene misli in nedolžne roke so se stegovale k nji — a glej, mi kot tirani nismo razumeli njihove želje, kajti bili smo trdosrčni, kruti in stiskavi. Silna žeja, silna želja, tam pa vabi sladka buča — toda kaj bi njeno vabilo, če pa smo bili kruti in nismo hoteli poseči v žep, da bi izpolnili vročo željo po buči v vročem dnevu. Kako silno je bilo tisto koprnjenje, vam lahko pojasni stavek dopisnika v "E.", ki se glasi:

"Še sedaj se mi srce krči od mržnje v spominih na Pirejo v Grčiji, ko je Mihelič videl in poželel v avgustovi vročini sladkorno bučo, katera je stala par

MARTIN BARETINCIC POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se tople priporočam.

centov, ter indirektno prosjačil okrog važu (opomba: okrog Gorjanca in Fenda) za ta denar, da si jo kupi, toda obrnila sta mu hrbet, meneč: Ti tega ne smeš, ker ni najina volja. Posegel sem v žep, da mu odpomore, toda moj žep je bil prazen, ter enaka usoda kot moja je bila tudi njegova."

Fr. Mihelič pa pobija v dopisu z dne 6. marca v odgovoru John Gorjancu, da ga Rupnik ni pravilno razumel, kar se te buče tiče. Piše, da je le gledal buče v čolnu in računai, koliko stane taka-le buča v U. S. denarju, in pri tem omenil Rupniku, da stane 3c, in vendar si jo ne more kupiti. Rupnik v svojem dopisu smatra za neodpustljiv greh, ker nista Fende in Gorjanc vedela Miheličevih misli o sladki buči. Zenske v nosečnosti si poželimo gotove vrste jedi, nisem pa mislila, da so moški v tem poželjenju strastnejši od nas. Mora biti pa le zadnje, drugače se o tem ne bi toliko pisalo.

Takrat, ko si je Mihelič tako neizmerno zaželel bučo, smo bili na parniku v drugem razredu z dobro postrežbo. Dasi je bila buča le želja, bi se mu ugodila, samo namig bi bilo treba dati, pa se bi mu pritrkljala. Toda kako naj človek ugane misel, če je skrita?

Argumentov o sladki buči se je poslužil Fr. Rupnik, da nas prikaže za sebičneže, sploh za ljudi brez usmiljenja. Je pa zelo dobro, da se je tista buča končno pritrkljala sem, ker tako vsaj vemo, kaj se je govorilo za našimi hrbti.

Pa naj bo buča kjer je! Rupnik tudi piše, da smo jih pustili v komuni brez beliča, a Mihelič v svojem dopisu priznava, da smo mu posodili \$60, pozablja pa, da mu je Gorjanc poleg tega dal ali posodil vsoto za

brzovaj v Cleveland in nazaj. Ni mi znano, koliko je znašala, a sodim, da je bilo okrog \$75 vsega skupaj. To je vsekakor več kot "belič". Mihelič poudarja, da Rupniku nismo posodili, pač pa njemu. Naj se Mihelič spomni, ko je rekel že pri slovesu, da se Rupnik tudi povrača, samo nam še ni povedal, in omenil, naj pustiva še nekaj denarja, ker ga bo Rupnik potreboval za prošnjo potnih listin in je Fende dal še \$40, poprej pa \$20, ostalo pa Gorjanc, kot že omenjeno.

Mary Fende.

Dva deževna in vetrovna meseca

Star angleški pregovor pravi, da veter v marcu in dež v aprilu prinese rože v maju. Toda ta veter in dež sta zelo nevarna za sedanji čas, in če se hočete izogniti zlim posledicam, morate skrbeti za redno delovanje vašega črevesja.

TRINERJEVO GRENKO VINO

deluje zelo fino. Ono vam jača cel sistem s tem, da vam čisti drobovje, pomaga prebavi, ter ureja ledvice in jetra k normalnemu delovanju. "Watsonville, Cal., 6. febr.—Kakor hitro sem začel rabiti Trinerjevo grenko vino, sem se počutil olajšanega. Vse posledice, ki so nastale po prestani influenci, so izignile, z njimi tudi vse želodčne bolečine. S. D. Lopez." — Pri vseh lekarnarjih. Vrednostni kupon v vsakem zavitku. Brezplačni vzorec se dobi od Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

POTOVANJE V JUGOSLAVIJO

skozi potniški oddelek naše banke je zelo priljubljeno. Skoro vsak dan dobivamo vprašanja za podatke o potovanju iz vseh krajev Amerike od ljudi, ki mislijo iti preko.

Sledite njihovemu vzgledu tudi vi, in če nameravate iti na poset v domovino, se obrnite na nas za potrebne podatke. Mi zastopamo vse parobrodne linije in vas lahko odpremimo kadarkoli sami želite. Izpolnimo vam prošnje za povratni "Permit", pomagamo pri dobavi potnega lista, vizumov in vseh drugih stvari, ki so v zvezi s potovanjem.

Naši zastopniki skrbе za vas in za vašo prtljago ves čas vašega potovanja.

Od časa do časa oglašamo v listih imena vseh potnikov, ki prihajajo ali odhajajo preko skozi potniški oddelek naše banke.

KASPAMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

DENAR V JUGOSLAVIJO POŠILJAMO PO NAJNIŽJIH CENAH